

KOLLEKTIE BAKKER

jaor: 1955.

Een proatien uut de Oosthoek; Mooi en mal uut het leven van Jan Aarm Ongelok
XVII. Fietspleaties.

In: Stellingwerf 14 januari 1955.

Stellingwerf " 14 Jan. 1955.

EEN PROATIEN UUT DE OOSTHOEK.

**MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.**

XVII.

Fietspleaties.

Ik deanke wel, da' jim de tied, die goeie, gezellige olde tied van de fietspleaties nog in de gedachten roepen kunnen. Wie het er niet een grap mit zoe'n fietspleatien beleefd? Ik vun 't altied het mooiste, a'j in de verte een kemies zaggeñ stoan, om dan rap het stuur omme te dri'jjen en er as een heaze van deur te goan, de aandere kaant op. Dan waren er bi'j, die ok de fiets grepen en de sokken er in zelten, je aachternoa. Zachiesan leu'j je dan inhealen, en as ze noast je kwammen en om het fietspleatien vreugen, wees ie het doodgemoedereerd an. Van elke ni'jje kemies wusten wi'j binnen veertien deagen, of ie happen wol of niet.

Ik mag zokke dingen nou wel skrieven, want de fietspleaties bin uut de tied as de tondeldeuzen.

Een boel meensken waren bliede, toen ze ofskafd binnen. Nou ikke ok, dat wi'k je wel eerlik bekennen. Dat betekende weér een rieksdealer minder belasting betaelen.....!

Gemakkelik was het in elk geval wel. Want die pleaties waren echt van die dingen, om te vegeten. Ie leuten ze thuus op de skorstienmaantel liggen, a'j noar Stienwiek gingen en het skeut je in 't zin a'j een bekeuring hadden. Doarom waren er een boel meensken, die ze an de fiets vaaste zetten mit het ien of aandere goocheme bussien om de veurvörke of het stuur henne. Veur mi'j was dat veurrecht niet weglegd, want ie moen weten, dat we twee keer zovul fietsen as pleaties hadden.

Nou was het nog in die goeie olde tied, dat hè'k zopas ok al zegd en dus kon het gebeuren, dat de meester ons op een keer in skoele vetelde, op vezuuk van ien of aandere pelesiemman, dat de skoelekiender ok onherroepelik een bekeuring kregen, as ze zonder pleatien fietsten. De boete vul in elk geval nog mit; twee kwarties en dan kree'j ok nog een briefvien mit, en mog ie daarop drie deagen fietsen zonder pleatien. Dat was om in de gelegenheid te kommen, om er iene te kopen. Die twee kwarties gaven bi'j ons de deurslag. Een kleine berekening leerde, da'j dus vuuf keer pakt worren konnen veur een pleatien van een rieksdealer en de praktijk wees uut, dat een gladdekker het in een joar gemiddeld niet verder as twee, drie keer brochte. Dat betekende dus een gulden of een dealer winst.

Nou waren wi'j van die kwoajongens moe'j rekenen en wi'j mochten er greag op uttrekken, veural noar Appelske. Ik gelove niet, dat het om de dunen was, eerder om wat aandes. Ieder meenskeleven kent de tied, dat ie greag in de grote zaandkoelen ommebaggerd, ieder meenske krigt ok de joaren, dat ie d'r zin an het, om bi'j die zaandkoelen op zien gemak een peer ure te zitten, vort uut de drokte van het leven. En doar nou krek tussenin zatten wi'j. Veur het iene vuulden we ons te groot, veur het aandere wa' we nog te klein. Doarom gingen wi'j niet noar Appelske om de dunen, mar om wat aandes, want de eerste liefde in een jonk harte blujt vlogge en staarft dus ok vlogge of.

Op iene van die reises kreeg ik mien eerste bekeuring. Het was op de weg noar Oosterwolde, ik weet 't nog best. Die eerste kennismaking mit de Wet, ok al kostte hi'j mar twee kwarties, het zeker wat zwaar op de meage legen. In ieder geval, inen we goed en wel weer feden, gingen van pure halorigheid de haanden van 't stuur en... Ie moen Jan Aarm Ongelok lieten, om presies tegen een polisie op te rieden! Afijn, die tweede bekeuring lag nóg even zwoarder en hi'j hadde nog een noasmeakien ok, toen 'k 's oavonds thuus kwam.....!

Hadden ze ok mar een fietspleatien kocht veur Jan Aarm Ongelok, luusnummer..... 13!

Het nieuwtje van de week!

In: Het Westkwartier 15 januari 1955.

Westkwartier "..." 15 Jan. 1955

43.

Het nieuwtje van de week!

(Iets over ijs.....!)

Hebt U zich op glad IJS gewaagd?
Hebt U een scheve schaats gereden?
Hebt U al IJS-ig IJS-gebeerd?
Hebt U al IJS'-lijk kou geleden?

Kwam U beslagen op het IJS?
Is U maar zó van wal gestoken?
Of - hebt U, pr-IJS-enswaardig w-IJS
Eerst eventjes het IJS gebróken?

(Blijkens een mededeling in ons
vorig nummer heeft de gemeen-
te Grootegast ruim 300 manne-
lijke inwoners meer dan vrouwe-
lijke.)

In de gemeente Grootegast,
Zijn alle mannen blij verrast,
Omdat zij het in aantal winnen!

Nochtans was er niet bij vermeld,
Of deze meerderheid óók geldt
Voor 't aantal hoofden van gezinnen....!

WOLTER, An onze olde meule, en Albert mit zien redens.

In: Friese Koerier 22 januari 1955.

"Friese Koerier" - 22 Jan. 1955...

An onze olde meule, en Albert mit zien redens

Beste olde meule, toe 'k dat van jou in de kraante las,
Honderd joar — en knoap, wat bin ie nog kras!
Wat stoa ie doar nog recht en steil te kieken!
Hiel in de verte zie j' joe grote wieken.
Honderd joar, en wat hê' j' wat waark verricht!
Wat is er al wat mit joe ommedri'jt en zwicht!
As wi'j, as olde bejoarde poldermeensen,
Zoks van joe in de kraante lezen,
Dan komt er ons zoe'n brokkien in de keel, 'k weet niet hoe,
Mar dan komt joe heel wat ere toe!
Wat hê' j' ons speert van een bult vedriet!
Seans mit die weaterboel. Mar 't gong buten Jouk en Albert niet!
Ie bin ok goed, en altied heel veurzichtig bruukt.
En zeg — dat van dat rieden, heb ie dat Albert soms instuukt?
Ie mit joe sportieve kop, en groot geduld?
Wie wet, miskien bin ie doarvan de skuld.
Nou Albert, ie konnen 't minder doen, mien jong!
Zeker, 't rieden brocht joe ok wat in de pong,
Mar joe sportiviteit ston op het eerste plak.
As 't doaram gong, nee heur, dan brak mar wat er brak.
En doaram jong, al bin wi'j nog zo bliede mit de meule,
Zonder joe, dan was zoe'n ding ok nog niet veule!
As 't op een rieden gong, dan kon ie de hakken lichten!
Zelfs d' olde meule mos nog veur joe zwichten!
Mar honderd joar! — Prebeer 't er tegen!
Want ie bin mit 't rieden nou nog niet velegen!
't Vriest nou lekker, miskien ku' j' 't bewiezen.
We gunnen jou nog wel wat mooie priesen!
En — olde meule — doe ie nog mar even goed je best,
Want — miskien heb ie de langste tied wel poldermeule west.

WOLTER.

*Stellingwerf " 28 Jan. 1955. "***MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
105. JAN AARM ONGELOK.**

XVIII

I e s.

As de winter weer butendeure ligt mit zien witte pakkien an, dan deank ie onwillekeurig weer an de tied, toe' j' nog bliede waren as de wiend noar het Oosten, en de kelender noar Jannewoari leup.

Oyrigens beweer ik an die winter niet een boel plezierige herinneringen. In de eerste plak wa' 'k niet een beste rieder, mar eerder wa' j' numen een „hakkenkrokke.” Ie snappen het wel, deank, een beetien stief in 't gat, wat slop in de aankels, gauw last van skeuren, en duzend van zokke dingen meer Nou is het trouwens een bewezen feit, dat die skeuren op de slechte rieders ofkommen, dat hê' 'k veake ondervunnen. Ik zal je vetellen, wi' j reden op een goeie dag op de Buterboeren, ikke mit nog zoe'n stok of wat kameroaden, doar slieren en zwieren ze allemoale recht veur me uut, asof er gien wolkien an de locht was, (en het was, tussen hoakies bi' j een sni'jstorm of!), ik zegge: doar slieren en doar zwieren ze recht veur me uut, want we hadden de wiend in 't bakzeil, om 't mar eens een beetien zeevoartkundig uut te drokken, en doar stronfelde ik as de kleine man zoe'n beetien achteran, en dat was „krik”, en dat was „krak”, en dat zat ik weer in een skeure. Afijn, ik nam het puntien van de tonge tussen de taanden en zette deur. De hakken skrenden me wat van de leren, en ik hadde zes of zeuven keer beaneveegd zonder bessem, en een eupen kni'jje op de koop toe, mar eindelijk wa' 'k dan toch bi' j Hoevebrogge. Nou is dat een lastig obsteakel, omda' j' er niet rechtop onderdeur kunnen zonder harsenskudding. De iene kropt er onder deur, de aander suult mit een kroeme rogge verder, mar ik dochte: „Jan jonge, wees vestaandig, neem gien risiko!” Dus ging ik plat op 't gat op 't ies zitten en trok me an de iezeren bakens onder de brogge deur. Nou lag doar wat zaand op 't ies, en doarom wol 't niet zo bezunder best glieden. Toen 'k halfweg was, kan 'k je vetellen, da' 'k even rusten mos, zo griezellig kwam 't er op an. Afijn, ik bleef een kwetiertien zitten, om ni'jje krachten op te doen, en toen zo' 'k verder. Loa' 'k je nou vetellen, dat me de broek an 't ies vaastevreuren was! Ik kon niks anders beginnen, as de galgens loskneupen, en achteruut uut de broek kroepen. Doar zat ik in de onderbroek op 't ies! En de meensken mar lachen vanzelf. Nou trok ik me doar niet zovule van an, mar ik mos mien broek weer mit noar huus hemmen. En hoe kreeg ik die weer? Goeie road was duur! Mar inienen kree' 'k een idee. Ik bun de skaatsen onderweg, stapte de wal op en leup de herberg in noast de brogge. Ik zegge tegen de vrouw achter de tapkaaste, ik zegge: „Hê' j miskien ok een ketel waarm weater veur me?” Nou, ze keek me reer an, dat begriep ie. „Mar wat wil ie mit een ketel waarm weater doen Jan?” zee ze, en ik zag wel, dat ze gien oge van mien goeie degelike roodboaien onderbroek of hadde. Afijn, ik heb heur het hiele gevallegien uutlegd van de Hellige tot Hoevebrogge. Toen is ze mit me mitgoan en het de broek loswiekt.

Nou zu' j' deanken, da' 'k mitien weer op huus an goan hin, mar dan hê' j' 't mis! Dan ken ie de Ongelokken niet! Deurzettingsvemogen en ondernemingsgeest bin altied de beide belangriekste eigenskoppen van onze familie west!

Ik meake dus, da' 'k de broek weer an kriege, ik biene de iezers weer onder, per ongelok krek vekeerd, mar wat doet dat er toe veur een rieder as ikke, ik moet — wêér onder de brogge deur!

Afijn, disse keer lokte het. Mit da' 'k de streek er in gooien zal op Ieken an, doar zie 'k mien kameroaden terogge kommen. „Nou nou”, zeg ik, „hê' jim bi' j Ieken pas ondekt, da' 'k een ongelokkien hadde en achterbleven was? Ha' jim niet wat eerder achteromme kieken kund?”

Toen begonnen ze werachtig ok nog te lachen ok. „Bi' j Ieken?” zeggen ze. „Och kerel, we hin noar de Oldemaark west!”

Op dát moment skeuten er troanen in de ogen van de arme

Jan Aarm Ongelok, huusnommer 13!

In: Stellingwerf 11 februari 1955.

EEN PROATIEN UUT DE OOSTHOEK

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.

106.

XIX.

Sni'j.

Stellingwerf 11 Febr. 1955

Toen wi'j noar de Legere Skoele gingen, leefden we nog in de gelokkige tied, dat Noordwolde ettelike skorstienborden riek was. Tegenwoordig zie'j die dingen hoast niet meer. Woaromme dat weet ik niet, mar een feit is het.

Die skorstienborden waren anders mooie dingen. Zo gauw as er in de winter zovule sni'j lag, da'j er een beheurlike balle van kniepen konnen, mikten wi'j d'r op. Of liever niet er óp, mar er onder, zó dat de sni'jballe mit een boel lewaai deur de skorstien noar beneden holderde.

Nou begriep ie zeker wel, dat ik mit sni'jballen nooit iene van de gelokkigsten was. In de eerste plak gooid' ik niet al te best, en in de twiede lokte het me nooit, om de anvliegende ballen zo gauw te ontwijken, da'k ze niet in 't gezichte kreeg.

Op een goeie dag, moe'j rekenen, stoa'k op 'e Koemaark te sni'jballen, en hoe hé'j zoks, de mond een entien eupen, doar komt me zo'e'n gemien hard meroakel riegelrecht op me ofzetten. Ik zag mitien, da'k gien tied hadde om noar links of rechts uut te wiken. Nou geef ik je te roaden, wa'k dee.

Ik spalke de mond zo wied mogelijk eupen, ik mikke even, ik loodse hem precies noar binnen! Mar loa'k nou verderop een klein ongelokkien hollen! Inples dat me dat ding veur de slokdaarm komt, sköt ie me in 't vekeerde keelgat! Afijn, doar ston ik. Hoesten en kochelen en angoan van heb ik jou doar. De aandere jongen er netuurlik allemoale ommehenne. Op een gegeven ogenblik, toen'k zowat de dartiende anval kreeg, doar ropt er iene: „Noar de dokter, jongens!” „Noar de dokter!” reup het hiele koor. Nou bin'k anders niet veur een kleintien veveerd, mar op dat moment wa'k zo beteuterd, da'k me leut optillen en noar de dokter dregen. Afijn, wi'j kommen doar in de wachtkeamer, mar het was niet onder het spreek-ure netuurlik en dus duurde het een klein kwertien veurd dat de dokter present was. En in dat

Ik zegge, a'j veur 't ongeluk geboren binnen!.....

Op een aandere keer leupen we deur Noordwolde. Zo gewoonweg op „je dooie dootien”, zoas ze dat numen. Me donkt, dat het in Febrewoari was. Er was die naacht een dik pak sni'j valen en de hiele wereld was wonderdoadig wit. De weg en de huzen en de broggeleuning, alles. Het meakte een ontroerende indrok op me, en zo gauw a'k thuus was, greep ik de penne, want de dichter in me was tot leven reupen.

Ik leefde nog in de jongesjoaren, toen 'k miende, dat het Stellingwerfs allient goed genoeg was om te proaten, mar niet om óp te skrieven en dus zette ik mien beste Hollaandse bientien veur en skreef op:

Vannacht is er een dikke deken
Over de wereld neergestreken,
En nu is alles wonderwit.

Ik leesde de drie riegels nog eens over, toen nog eens hardeóp, toen nóg eens, mar ik vuulde toch wel ankommen, dat nou de moeilikheid kwam, want er mossen nog drie riegels bi'j. En a'j het hiél mooi doen wol, dan mossen die eerste twee weér op -eken riemen, en de leste op -it.

Zachiesan ging de dichter in me weer dood, mar ik hul de kop er veur, ik zól kloar kommen! En ik kwám kloar. Noa drie ure zwieten ha'k het veur mekaander:

Vannacht is er een dikke deken
Over de wereld neergestreken,
En nu is alles wonderwit.
De meester kan z'n nek wel breken,
Want hij verveelt ons alle weken.
En 'k weet niet, wat er onder zit!

Eerlik gezegd stonnen me die vierde en vuufde riegel mar moatig an, mar ja, wat moe'j, a'j gien geskikte riemwoorden vienen kunnen? Ik was trouwens ok niet van plan, om het an iene te loaten lezen, mar ik beskouwde het in ieder geval as een flinke zelf-overwinning, da'k het in mekaander bokst hadde en ik vuulde me eindelijk eens gelokkig!

Het was dan ok allient mar jammer, da'k het briefvrien in de broeksbusse stak en het de volgende morgen in skoele op 'e vloer leut valen, waar de meester het prompt oppakte.....

Och hemeltien, hemeltien, wat was dát een minne skoeledag veur de dichter

Jan Aarm Ongelok, huusnummer..... 13!

EEN PROATIEN UUT DE OOSTHOEK

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN

JAN AARM ONGELOK.

XX.

Skollegien-zetten.

Je kun het overal wel om je henne zien : de tieden veraanderen ! Ik hebbe me nou al loaten vertellen, dat as dommiet het beroemde saneringsplan werkelijkheid goat worren, de arbeiders op atoomkipkarren over de Elsweg rieden, en alle opzichters een leren jasse dregen. A' j' 't mij vroagen, ik hadde docht, da' we zo zachiesan hielemoale gien arbeiders meer nodig hadden, mar da' 's persoonlik netuurlik, dat het niet in de kraante stoan.

Ik zegge : de tieden veraanderen !

Mar ik zegge d'r bij : ien ding veraandert nooit ! Dat is het skollegien-zetten. Doar helpen gien saneringsplannen en gien Buurthuzen, doar helpt niks veur. Dat blift tot in lengte van deagen bestoan ondaanks pruttelende huusmoeders en rechtshaandige vaders en pedagoochemse skoelemeesters.

T'jonge jonge, a' 'k er art terogge deanke, a' 'k de beide wallen van de sloot weer veur me zie, mit dat smalle reepien ies d'r tussen, wi'j wel geloven, dat me het weater dan weer om de tijen lop ? Wi'j wel geloven, da' 'k het dan weer vule bugen onder mien klompen, en da' 'k de hoera's van mien kameroaden weer heure, a' 'k het er krek ofredde ?

Ja, dat vetel ik niet an het jonge geslacht netuurlik, zo liep bin 'k nou ok nog wel weer. Gistermiddag kwam die jonge van de bureen nog bij ons. Zoe'n kereltien van een joar of elf, twealf. Ik zegge : „Zo jonge, kom ie ok eens weer een proatien meaken bij je buurman ? Nou jonge, skoef mar een stoel bij, goa dichte veur de kachel zitten, dat is lekker waarm, en dan dreugen de sokken het hardste.” Ja, zeg nou zelf. Ik kon hem toch niet deursturen noar zien Moeke, die twintig meter verder woont ? Hi'j kon hem onderweg een longoutsteking op 'e hals healen, en ik bin niet in een W.A. verzekering . . .

Afijn, ik zat een posien mit hem te proaten, en ik zegge tegen hem, ik zegge : „Jongien, jongien”, ik zegge : „jongien, jongien, woar moet dat henne mit jou en mit zoe'n wereld !” Ik zegge : „Toen wi'j nog znkke jongen waren, wie dochte d'r toen an natte bienen, wie dochte d'r toen an skollegien-trappen ? Ie moen je skeamen, jonge, diepe skeamen !” Nou, hi'j worde rood tot in zien nekhoar, dat begriep ie, en hi'j beug het heufd heskeamend over noar de koekiestromme.

Onderwiel docht ik an dat slotien, dat veleidelike slotien, dat doar vlak noast onze skoele-weg lag. Ik wete nog best, da' 'k op een goeie middag die verleiding weer eens niet weerstoan kon, want het was dujweer en het ies lekker bros, en toch niet te, en er zat al wat van veurjoar in de locht. Nou was dat een geveerlik slotien, want er was stiekeldroad an de kaant, en doar mos ik eerst over henne stappen. Afijn, ik kon me op het smalle raantien er aachter, krek zo half en half in evenwichte hollen, ik ston een ogenblik te wiefelen en — sprong toe. Het ies kreakte, het skurde, mar het ging goed. Op dat moment vuuld' ik me de held van de dag, want er was gien iene van mien kameroaden, die me noa kwam, en dat zee wat ! Ik ston er krek over te deanken, hoe 'k weeromme kwam, toen roepen de jongen inienen : „De hoer ! Jan, pas op ! De hoer !” Ik keek vliemensvlogge aachteromme, kan 'k je vertellen, doar stoat ie al vlak aachter me. Mitien spring ik zonder bedeanken toe ! Er klinkt een gekreak, het ies skeurt alle kaanten op, een plons !

Ik kieke aachteromme — van de aandere wal, goed begriepen ! — en wat zie 'k ? De boer in 't slotien, en zien heufd stikt nog krek boven de skotsen uut !

Wat een dag ! Wat een dag !

Allient jammer van dat stiekeldroad. Want het trok een gemiene winkelhoake in het skoelebroekien van

Jan Aarm Ongelok, huusnummer 13 !

P.S. In bruuklien vraogd :

Zo goed as ni'j, echt Stellingwerfs woord veur : „Saneringsplan.”

Stellingwerf. - 4. Maart 1955.

107.

JOUK, Tweelingen-kongres.

In: Friese Koerier 10 maart 1955.

„Friese Koerier“ ... 10 Maart 1955⁵ ...

247. Donderdag 10 Maart 1955

Tweelingen-Kongres

*Te hollen op 21 en 22
Meie, in Oirschot.*

*Tentoonstelling hier,
En tentoonstelling doar,
Ie croagen je of:
Zeg, hoe speulen ze 't kloar?*

*Hier iene van knienen,
Doar iene van vee,
Van boeken, mesienen,
Van meubels — — Mar nee,*

*Wa' k nou lezen hebbe,
Dat wordt me te bont!
In Oirschot lopt men
Mit een plannegien rond!*

*Een Tweeling-„kongres“
Notebene! Niet mis!
Men kiest en men keurt
Wat het mooiste peer is!*

*Ien ding wo' k nog weten:
Wat bin ze van plan?
Allemaal achter geas,
Mit een nommer d'r an?*

JOUK

GEERT, Sanering en nog wat.

In: Stellingwerf 18 maart 1955.

"Stellingwerf" ... 18 Maart 1955...

108.

INGEZONDEN.

Sanering en nog wat.

Nee, Jan Aarm Ongelok, veur sanering is gien goed woord te vieren, ok in 't hollands niet. Latijn sanus is gezond, dus saneren is gezond maeken, in goeie toestand brengen. Sanering, zegt de minister is rationalisatie. En dan weet ie vansels nog niks. Zo hebben we tegenwoordig 'n hoop vremde woorden, die we niet vertalen kunnen, mar waarvan de betekenis omschreven moet worden. 't Worden modewoorden.

Nou ik het toch over jou hebbe, Jan Aarm Ongelok, zol ik je anraoden, niet langer ea en oa te schrijven, mar zo 't heurt, de a veur e en o te zetten. 'k Hebbe al 's meer zegt, veur de twiede a schreven ze 'n aandere letter. De nog bestaonde woorden: Bestevaer, Kortenaer, Maerland, Raephorst en zovule aandere binnen er nog 'n bewies van. Schrief dus voor lae (van de taofel) niet lea, dat we onwillekeurig uitspreken as de naeme van Labans dochter, en veur baas niet boas. Veraander dat, en jouw wel 's wat flauwe mar goed gestelde stokkies zullen er by winnen. En we kriegen meer eenheid.

Dit geldt ok veur Lute van de Heide, die butendien nog schrift mogt, waagten, dogt, de Sùgenbeekse spelling van veur honderd jaor. Dat is toch hielemaoi niet nodig, wel?

GEERT.

Inmiddels de groeten van 'n geboren Stellingwerfver.

100.

JAN AARM ONGELOK

schrijft als antwoord op bovenstaande en als 21e bijdrage in zijn reeks Mooi en Mal uut het leven van Jan Aarm Ongelok het volgende :

Antwoord an Geert, en kaans op de riexsdealer !

In elk geval, Geert, bin 'k bliede mit jouw stokkien !

Het is mit kraante-skrievers veake krek as mit het bestuur van die vereniging, die 700 leden hadde, waarvan op de ledenvergadering nooit iene kwam opdagen : ie goan je wat ienzem vulen. As iene van de bestuurders d'r leater eens tegen een lid over kleagt, krigt ie as antwoord : „Och man, dat is ommers een best teken. De leden hemmen vertrouwen genoeg in jim, om de zeaken an het hestuur over te loaten”

Mar toch is het jammer, dat de leden d'r zo over deanken. In een goeie vereniging heurt elk lid een wáárkend lid te wezen, en niet iene, die mar een beetien in het zog mitdrift.

Kiek, ik vule me een beetien krek as het bestuur. Ik regele de zeakies ok mar wat, en de leden vienen het best, of slecht, mar in elk geval loaten ze nooit wat van heur heuren.

Wie die leden binnen ? Ik kenne ze niet allemoale hi'j de neame, ik hebbe ze zelfs niet op een lieste inskreven staan, ik inne d'r ok gien kontribusie van, mar as lid beskouw ik elke rechtgeiarde Stellingwerfer, die nog harte het veur zien volk en dus ok veur zien teal. Al die Stellingwerfers kriegen vandeage de kaans om een riexsdealer te verdienen !

Mar eerst even een kleinigheid over die brief van Geert. En om mar in 't midden te beginnen — doar ligt het gold, zegt het spreekwoord — de briefskriever stikt nog eens even de vinger in de hiete bri'j, as het goat om oa-ea of ao-ae. Dit is een moeilike kwestie, die zelfs deur geleerde koppen nog niet tot een oplossing brocht is. Loat staan, dat wi'j het hem even zollen vetonen. Mar netuurlijk meugen we d'r doaromme nog wel een eigen mening op noahollen. Geert mient het bewies van de juistheid van zien skriefwieze te kunnen geven, deur te duden op woorden as „Bestevaer”, „Kortenaer” en aanderen. Dit mag oppervlakkig beskouwd miskien waar lieken, mar veur mi'j is dit allerminst een bewies. A' we eens even zien, hoe we de woorden „Bestevaer” en Kortenaer” uitspreken, dan blijkt da' we hier te doen hemmen mit de doodgewone aa, wat dus hiel wat anders is as de ea of ae in een Stellingwerfs woord, gebeurheeld in reak, meak enz.

Veurlopig geef ik nog altied de veurkeur an oa en ea hoven ao en ae. En niet zonder reden. Ik goa noamelik uut van de gedachte, dat de geskreven teal altied zovule mogelijk moet peberen, het gespreuken woord te benoaderen. As ik nou het woord „lea” neme, dan ligt disse ea-klaank volgens mi'j dichter bi'j de ee as bi'j de aa, en dus zet ik de ee, die de belangriekste van de twee is, veurop. Bi'j het woord „kloar” is veur mi'j de oo belangrieker as de aa, dus komt de oo op het eerste plak.

Da' j' het woord „lea” zo gemakkelik zollen goan uitspreken as Léa, wil d'r bi'j mi'j niet in. Dat kan trouwenes ok allient gebeuren, as het toevallig an het begin van een riegel stoat, mit een heufdletter, en verder zal Geert zelf wel mit me iens wezen, dat dit een „gezocht” veurbeeld is, een trukien zogezegd, dat ik, a' 'k-er omme goa zuken, ok mit iene van zien ae's of ao's uuthealen kan.

Veur wie het interesseert is het de mujte weerd, om eens te kiekken in het programma van de R.O.N. waar in de „Drènse uutzendink” verhaol en in de „Grunneger uutzenden” verhaol te lezen stoat.

En dan nou an 't riexsdealers verdienen !

Volgens Geert is veur het woord „saneringsplan” niet een Stellingwerfs woord te geven. Het is een mode-woord, zegt ie. Inderdoad, onze teal reakt vol mit zokke mode-woorden. Dat is niet allient zo mit het Stellingwerfs, mar mit iedere teal. Het Nederlaands zit ok al vol Germanismen en Anglicismen en hoe ze verder hieten. Toch is dit jammer veur een woord as „saneringsplan”, dat op het ogenblik in de Stellingwerfen over zovule tongen goat, mossen we zelf al lange een gezonde Stellingwerfse anduding hemmen.

Doaromme hebb'ik een plan ! Loat dat woord eens deur je gedachten goan. Deank niet te vule an dat Latiense „sanus”, mar goa eens noa, wat het veur de Stellingwerfen, veur Noordwolde in het bezunder, betekent. En geef er dan een Stellingwerfse „vetealing” van. Skrief die even op een briefkoarte, of meak er een brief van, en stuur die op an : J. A. Ongelok, p/a Red. „Stellingwerf”, Wolvegaa. Doe dat binnen veertien deagen. Alle woorden, die op disse maniere binnen kommen, kriegen een plakken in disse kraante, en dan bepoalen de lezers, welk woord ze het beste vienen ! De inzender van het woord, dat de mieste stemmen krigt, ontvangt iene echte pepieren riexsdealer, franko thus !

Jan mag dan wel eens wat flaauwe stokkies skrieven, disse keer is het mienens ! Toon ok, dat het jóu mienens is, en wees er hi'j !

Deank er over noa !

Stuur je briefkoarte, of brief !

Vedien een riexsdealer !

Loat de brievebusse nou eens óverstromen hi'j Jan Aarm Ongelok, huusnummer 13 !

Stellingwerf 1 april 1955

**MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.
XXII.**

109.

Eierzuken.

As er wat veurjoar in de locht hangt, as het laand begint te grunen, en de eerste knoppen eupenspringen, hoevule bin d'r dan niet, die de polse opnemen, en er op een vroege morgen op uuttrekken, de laanden in? Dat bin de eierzukers! D'r bin er onder, die de knepen van het vak vestoan, die de kiwiet zien opvliegen, honderd, tweehonderd meter verderop, en dan rechtuut rechtan op het must oflopen, en de kleine eigies hiel vezichtig in de raand van de pette drokken. D'r bin er ok, en dat bin de miesten, die kris kras deur de velden dwealen, die kiwieten aachternoa lopen, die veveerlike sloden nemen — of net niet nemen!... — en eindelijk mu noar huus goan, zonder dat ze een nussien vunnen hemmen.

Tot die lesten beheurde ik, a' k mit mien skoelekameroaden er op uuttrok, en bi'j de aanderen was het van hetzelfde leaken een pak.

Toch ging er in disse tied van het joar gien dag vebi'j, of wi'j zwurven omtrent de Lende her en der, en kwammen elke oavend mit natte bienen thuus.

Ie kun je ofvroagen, waarom die meensken, die de keunst van het vak niet vestoan, dan niet thuusblieven, rustig in de keamer, zonder kaans op ongelokken, zonder mu te worden, lekker in een hoe-kien tussen de skoonmeakdrokte....

Mar ik gelove, dat het zó is, dat er in het veurjoar wat bezunders gebeurt. Niet allient an de bomen, die ni'j blad skieten, niet allient an de loamer, die deur de laanden springen, mar ok an de meensken, in de meensken miskien beter gezegd.

In de vrouwluden ontstoat de drang tot de skoonmeak, ze zetten de boel ondersteboven, ze bunen en borstelen, ze strupen de mouwen op en loaten zien, dat ze ók spierballen hemmen. In de mannen ontweakt de lust tot reizen en trekken. Miskien stamt het nog uut de olde tied, ieuwen leden, dat onze veuolders as Nomaden, as reizende volken, van plak tot plak trokken, en heur tenten dealestegen, waar dat dienstig leek.

Kiek, dat zat ons as skoelejongen ok in het bloed. Wi'j konnen zo in het veurjoar niet opsleuten zitten tussen de huzen van de stroate; wi'j konnen ons niet vemeaken in een boereskure zoas in de winter, loat stoan, da' we ons op ons gemak vuulden tussen de witkalken muren van een skoelelokoal. Wi'j mossen er uut! Wi'j wollen de wiend deur ons hoar vulen goan; wi'j wollen de voegels heuren zingen; wi'j wollen eens kieken as het laand al grunde; as er al kikkerrit in de sloden zat. Dóarom gingen we eierzuken.

Mar, zal een nuchtere lezer zeggen, geloof ie dan Jan, dat de jeugd al oge het veur het wonder van de netuur? Geloof ie, dat een skoelejonge andacht het veur het zingen van een leeuwerik? Denk ie, dat die op zien gemak een madelievien uut mekaander pluust, om te zien hoe keunstig as het in mekaander zit?

Nee, dat gelooft Jan inderdoad niet. Mar li'j gelooft ók niet, dat het nodig is om mealdroaden te tellen, of het lietien van de leeuwerik op pepier te zetten, om tóch het veurjoar in al zien skoonheid, in al zien pracht en proal te beleven. Beleven dan in de letterlike betekenis van het woord. Wat dát betreft kun er nooit te vule „eierzukers” deur de velden zwaarven, noar het beskeiden oordeel van Jan Aarm Ongelok, huusnummer..... 13.

BELANGRIEK! Er bin al veskillende „oplossings” binnen kommen op onze priesvroage, zélfs iene uut De Haag. Veur wie nog niet instuurd het, even een kleine herhealing. De opgoave was, een Stellingwerfse beneaming te geven veur: „saneringsplan! De „oplossings” die binnenkommen, worden onder de lezers in stemming brocht. De inzender, die veur zien woord (en) de mieste stemmen krigt, het de pries vediend, noamelik f 2.50. Wie uterlik Zondag instuurd het de kaans nog. Het adres is: J. A. Ongelok, p/a Red. „Stellingwerf”, Wolvegoa.

In: Stellingwerf 28 april 1955.

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.

110.

XXIII.

Stem Stellingwerfs!!

Nee, Jan Aarm Ongelok het niet zokke gelokkige ogenblikkies beleefd an het „saneringsplan” as ie wel docht hadde.

Welgeteld twee oplossings bin deur de busse valen. Nee, ie vegissen je niet, TWIE!

Is dat nou niet een beetien bespottelik? Een beetien aarmetierig? Hadden dat er niet veur 't zelde twintig wezen kund of meer?

Waar ligt nou de oorzeake? Is het zó, dat het gien meenske wat interesseert, dat ie het woord „saneringsplan” gebruikt, inples van een goeie Stellingwerfse beneaming? Of is het gebrek an fantesie, dat gien iene een beter woord vienen kon?

Miskien lag het hem ok wel an die riexsdealter. De meensken willen teworrig auto's en bromfietsen en stofzoegers winnen! Wie prakkezeert er nog over een riexsdealter?

Mar hoe dan ok, onze priesvraoge góat deur!

De eerste brief kwam uut De Haag! Een hiel ende vort dus! Mar het is veake zo, dat de meensken pas dan as ze in de vremde zitten, beseffen wat ze in heur geboortestreek achterloaten hemmen. De neame van de inzender wil ik hier uteroard nog niet numen, dat gebeurt leater pas.

Disse „Mej.” — zoas ze heur zelf nuumt — gefst as Stellingwerfse beneaming veur „sanering”: **liek meaken.**

De twiede briefskriever het even ondeugend west op het kevort, hi'j het er noamelik rondoot Wolvegoo op zet en d'r is werachtig niet iens een besteller tussenbeide kommen, die de brief mit anduding „plaatsnaam onbekend” terogge stuurd het an de ofzender. Doaromme: een pluumpien veur de post!

Ik mag hier wel even een klein stokkien uut disse brief overnemen:

Veur „saneringsplan” — zegt de inzender — zol ik de volgende vetealing willen geven: „polle-vedelen”. Hieronder moe' j' dan vestoan, dat alles wat er niet op heurt, mit de grond liek meakt wordt en wat de meensen betreft, wie wat kriegt en wie de skuld andurft, die bieft en d' aanderen goan mar vort.

Disse briefskriever reurt ok nog even de zachiesan beruchte ea en ae an. Hi'j zegt: „Een skoap zegt in het Hollaands en in het Stellingwerfs: bè. Dat skrieven wi'j toch ok zo? Of miskien bea of bae? Ik wete het niet! Hierin zit toch precies dezelve è as in lè (lea, lae).

Veur de oa of ao wil de skriever de o mit een kappien goan gebruiken, dus ò. Verder wil hi'j de „en” an de enden van de woorden vevangen deur een n of 'n. Het komt dichter bi'j het gespreuken woord, zegt ie.

Ik kan hier alhier mar op antwoorden, dat ik mi'j veur de skriefwieze holle an de ofsproaken, die indertied op een deur „Stellingwerf” belegde vegadering in Wolvegoo meakt binnen. Dat wil neatuurlijk nog niet zeggen, dat ik het mit al die ofsproaken ok werkelijk veur de volle honderd present iens binne, mar op disse maniere krie' we temeensen een klein beetien ienheid en dat is al een hiele stap veuruut.

In disse brief kwam verder nog een vroege noar veuren, die ik greag eens an de lezers veurlegge. Ze heinmen de briefskriever noamelik veteld, da' j' in een stok touw een „kneupe” leggen kunnen, en dat de dingen an je kleren „knopen” en gien „kneupen” binnen. Wat is nou waar? zegt ie. En hoe zit het mit „nodig” en „neudig”?

Ik hope, dat een boel lezers hier de penne eens over opnemen!

Stellingwerf 28 April 1955

Mar eerst goan we dus stemmen!

Wat vien ie de beste Stellingwerfse beneaming veur „saneringsplan”? Meak hieronder even het hokkien zwart veur de neame, die ie de beste vienen. Skrief je eigen neame en adres er bi'j, of — a' j' vienen, dat de stemming geheim blieven moet — loat ze gerust weg. Knip dan dit stokkien uut de kraante en stuur het in een EUPEN kevort, mit een postzegel van TWIE sent op an: J. A. Ongelok, p/a Red. „Stellingwerf”, Wolvegoo. Ie meugen er netuurlijk ok gerust een lange brief van meaken mar dan kost de postzegel een dubbeltien.

Meak er nou eens wat van! Loat nou eens zien, wie a' j' de riexsdealter gunnen! Loat nou eens even het zunnegien skienen in dat veklumde hartien van

Jan Aarm Ongelok, huusnummer 13!

(Hier ofknippen.)

Ik viene, dat „saneringsplan” het beste veteald worden mit:

- liek meaken.
- polle-vedelen.

Neame en adres: (meugen ok wegloaten worden).

.....
.....
.....

In: Stellingwerf 27 mei 1955.

**MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.**

XXIV.

Tunieren.

Ik wete niet, a' j' er ok van hollen, mar ik veur mi'j mag greag wat tunieren.

Neem nou allereerst dat spitten mar. Jonge, jonge, wat is het een genot, om het blaanke iezier van de skoppe in de vettige grond te drokken! As ik dat zo een half ure doan hebbe, hè' 'k de bloaren al in de haanden zitten. Dan vuul ik me zogezegd hereboer. A' 'k het drie kwetier volholle, hè' 'k het spit in de rogge, en dan zeg ik tegen de vrouw: „Vrouw, wat heb ik het spit!”

Afijn, a' 'k mien tunegien eindelijk omme hebbe, en ik overzie het zo eens op een mooie oavend tegen dat de zunne ondergoat, en ik zie het vlam-mende oavendrood hem weerspiegelen op mien vette voren, kiek dan is het, of mien harte eupenbaast van pure bliedskop. (Mar het bin in werkelijkheid mien haanden, die 'k iedere oavend mit waarm weater wasse en dan inismere mit glisserine!).

Ja, het is een best tunegien, ons tunegien. Zeker, de boonties bin wel eens wat an de kleine kaant, er mág dan eens een voze redies tussen zitten, de spinazie kán een keer niet opkommen, de koolrapen willen wei eens een enkele keer hol wezen, mar proat mi'j niet van mien tunegien!

Trouwens, het tunieren het mi'j altied al in 't bloed zeten. Toen 'k nog een hiele kleine peuter was, woonden wi'j in een huus mit een stroatien veur de deure. Een gewoon roodstienen stroatien, dat elke Zoaterdag mit wit zaand inskrobbet worren mos. En nou kan ik je de vezekering geven, dat ik, zo gauw as ik butendeure kwam, mit mien vingerties tussen die stienen zat te peuteren. Leater hè' 'k wel begrepen, dat dat de eerste veurbereidende oefeningen in 't tunieren west hemmen. Trouwens, ok in mien Legere Skoole-joaren hè' 'k me altied deur veur het vak interesseerd. Mien Moeke het 's oavends veake genoeg tegen me zegd, da' 'k in de oren wel boonties vebouwen kon!....

Afijn, een meenske is nooit te old om te leren, en dat heb ik vleden joar mit tunieren ok onder-vunnen.

Ie moen weten, dat ik een liefhebber bin van brune bonen, mar graauwe aten moe' j' me niet mit ankommen. Nou bin die brune bonen in de winkel slimme duur, en doanom zee de vrouw vleden joar tegen me: „Jan jonge, goa nou zelf hardskellen vebouwen, een flinke hoek, dan hè' we wat!” Nou ja, as de vrouw het zó zegt.... ik nam dus iene van de vuuf prieskraanten, die we kregen hadden en sleug an het zuken bi'j de H van hardskellen. Nqu ston die H d'r wel in, mar de hardskellen niet. Ik zegge tegen de vrouw: „Begriep ie dat nou? Ze stoan er niet in!” „Och man”, zegt ze, „in zokke prieskraanten gebruiken ze altied van die geleerde neamen. Kapsieners moe' j' op-zuken! Ca-pu-cij-ners!” Goed en wel, ik vún de ca-pu-cij-ners en bestelde een pond.

Nou bin ik van mten deaglikse doen gien tuunman worren — d'r bin er meer, die heur roeping mislopen binnen! — en dan is 't veake een hiele toer, om de boel een beetien op tied in de grond te kriegen. Overdag je waark en 's oavends de tuun, ie weten wel, hoe zoks veake goat.

Afijn, de vrouw hadde al vier, vuuf oavends tegen me zegd, da' 'k nou eindelijk die bonen eens poten mos, en toen die zesde oavend zee ze 't weer. Intussen was het al wat leater op de oavend en flink skiemerig worren, mar omda' 'k ok wel in de gaten hadde, dat van uutstet ofstel kwam, besleut ik ze nog te poten. Ikke dus noar de tuun en zo zoe'n beetien op 't gevuul of de bonen er in. Onder het poten dochte me, dat ze wat rond van stok waren, mar verder niks bezunders.

Ik zee het ok tegen de vrouw, toen 'k weer in huus kwam. „O,” zegt ze, „dat zu' we treffen! Koegelboonties! Van die kleine ronden. Het beste soort. Geve en lekker!” (Eerlik woar, ik hadde nooit eerder ontdekt, dat ze veur maarkkoopvrouw in de wiege legd was.)

Toen we 's oavends op bedde laggen speulde het nog deur mien heufd: ca-pu-cij-ners, koe-gel-boon-ties. Die woorden hadden beslist wat van mekaander. Lekkere koegelboonties! Dát zol een verbouw worren!

Mar toen ze een dag of wat leater opkwamen.... Wat een teleurstelling! Wat een teleurstelling veur

Jan Aarm Ongelok, huusnummer.... 13!

Welgeteld viere I

Welgeteld vier stemmen bin er uutbrocht op een Stellingwerfse beneaming veur „saneringsplan”. Hiervan kwamen er twee uut Utrecht, iene uut de Kuunder, en iene uut Wolvegoa.

Drie daarvan waren veur „liek meaken”. Iene stemde „polie-vedelen”.

De riksdealter is dus veur Mej. J. Koelma, Ellekomstr. 25, Den Haag. Hi'j is al onderweg!

Stellingwerf... 27 Mei 1955.

JOUK, Een verhaal veur onze kleine Stellingwerpers; Hoe de kebouters op Skoter maark kwammen.

In: Friese koerier 28 mei 1955.

Hoe de kebouters op Skoter Maark kwammen

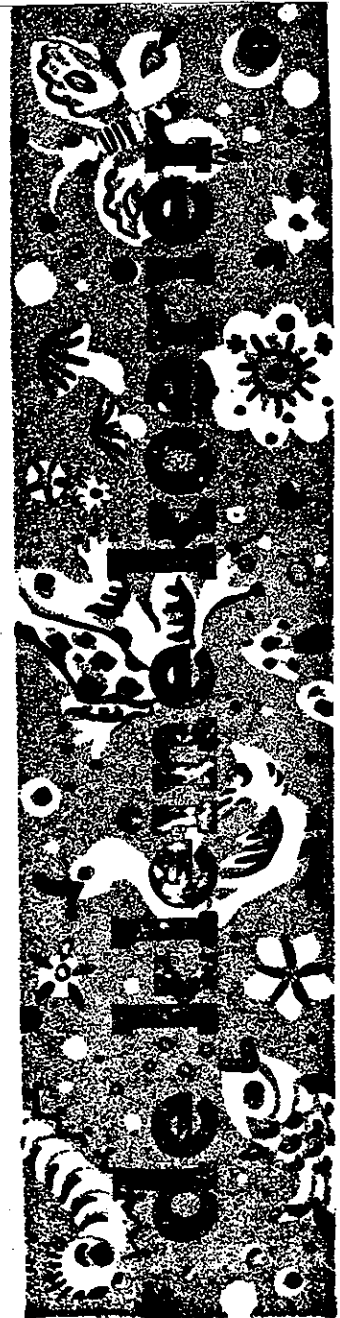
*Een verhaal deur
JOUK veur onze
kleine Stellingwerpers*

... gister leupen ze allemoale nog
in het laand ...

FRIESE KOERIER

Zaterdag 28 Mei 1955

Jim weten miskien nog wel, dat Jouk jim vleden joar mit Poasen een verhaal veteld het van de vuuf kebouters:

Oberon, Klompjen, Lanterendreger, Holthakker en Puntmusse, die in de bösse van Bekoop wonen. Bij de Bartens, vetelde Jouk jim toen. In die geweldige dikke beukebomen. Mar nou het een jongien uut Bekoop me skreven, dat die bomen ommehakt binnen. Jouk het henne west te kieken en ja heur! 't Was zo! Hi'j begreep dus, dat de kebouters verhuusd waren. En toen het ie een hiele pose zocht en zocht, om te ontdekken woar ze nou woonden. En eindelijk, eindelijk het ie ze weer-vunnen. Weer in een dikke boom, vlak bi'j... Mar nee, dat moet een geheim blieden!

Veur die dikke boom, lekker in het zunnegien, het Jouk een koppjen thee mit ze dronken. En toen het Oberon het verhaal verteld. Het verhaal van die Pinkstermeandag. Van die auto-rit noar Skoter-maark.

Pinkstermeandag, ja, dan is het al-tie een drokte van belang in Oldeskoot. Want dan is het doar maark. Veemaark. Ie kun d'r dus koenen kopen en peer-den en knienen en skoapen. Mar ok wel een hieleboel aandere dingen. Sinesap-pels en benanen en kauwgom en speul-goed-auto's en bloemen en hielestiek en vegers en nog een hieleboel dingen meer. Vuus te vule om hier allemoale op te numen.

Wat een meensken bin doar! Grote meensken en kleinen. Dikken en dunnen. Olden en jongen. En die lopen mar kris-kras deur mekaander henne. Dat is allemoale drokte. En allemoale lewaai.

Ja, een boel meensken bin doar! Mar wee' j', wat er ok een boel bin-nen? Loampies. Van die kleine wollige loampies. Op hoge, stjeve poties.

Die zitten doar bi'j mekaander in gro-te hokken. En ze mekkeren mar. Zij mek-keren mar. En ze kroepen stief tegen mekaander an. In een hoekien. Omdat ze zo bange binnen veur al die meensken, die om heur henne stoan.

Gister in het laand

Och, gister leupen ze allemoale nog in het laand. Toen waren ze nog vri'j. Toen konnen ze nog springen an daan-sen deur de weide. En achter mekaan-der andreaven. En hardlopen. Toen wa-ren ze nog bi'j heur Moeke, die mit ze proatte. Die ze van alles vertelde. Van de bloemen. En van de bi'jgies, die hun-ning zeugen.

Mar vanmorgen is er inienen een gro-te auto kommen. Doar stapten een peer mannen uut. En die pakten de loam-pies op en douwden ze in die grote au-to. Ja, ze spartelden wel tegen netuur-lik. Mar dat gaf niks! Die mannen wa-ren groot en staark. En ze hadden gien medelieden.

Even leater begon de auto te rieden. Dat gaf een boel lewaai. En het stootte en hotste. De loampies rolden hoast on-dersteboven. En tegen mekaander an. En ze reupen: „Moeke, Moeke, kom dan toch!” Mar Moeke kon niet kommen! Die ston in het laand veur het hekke. Ze keek de auto noa, die vortreed. Woar-henne? De loampies wusten het niet. En het olde skoap wust het ok niet. Mar de mannen wel! Die wusten het wel! Die reden noar een aander laand, woar ook loamer leupen. En die mossen er ok weer bi'j in. Dat ging zo deur, tot de hie-le auto vol was. En toen reden ze mit die volle auto naar Oldeskoot.

Zó waren al die loampies doar kom-men. Allemoale in grote vrachtauto's. Uut Noordwolde. Uut Oldehorne. Uut de Jouwer en Heerenvene. En soms nog wel vule verder vort. Ok uut Wolvegoa en de Lemmer en Bekoop. Ja, ok uut Be-koop!

Vroeg op

Kebouter Klompjen was al hiel vroeg opstoan die morgen. Want het was twie-de Pinksterdag. Pinkstermeandag dus. En wie op Pinkstermeandag pinkster-bloemen plokt, woar de dauwdruppen nog anhangen a' j' ze in huus zetten... Ja,

kebouter Klompjen wust wel wat ie deel Zokke pinksterbloemen blujjen het hie-le joar deur. En de dauwdruppies valen er niet of. Die veraanderen in kleine korrelties zulver.

Doar ging onze kleine man. Kiek hem eens dapper stappen. Het Oosten integen. Krek woar de zonne opkwam. Hi'j was zo bliede, dar ie er een mooi lietien bi'j fluitte. En een peer voegelties zongen het werachtig mit!

Doar was het laand al. O, ze stonnen er volop, die mooie poarse pinksterbloemen. Wel honderd. Wel duzend. Wel hon-derdduzend miskien. Kebouter Klompjen zol mar gauw over het hekke klauteren. Allemoale dauwdruppies waren het! Kiek toch eens an!

„Blè, blè, blèèèèè...” O, dat was Witkop, het skoap.

„Goeiemorgen Witkop! Goeiemorgen! Nou nou, wat bin ie al vroeg in de weer! En wat stoa' j' doar toch te roepen?”

„Och Klompjen, ik hebbe zoe'n slech-te morgen. Ie weten toch wel, dat ik twie kienderties hadde? Twie van die lieve, goeie beste kienderties? En dat er iene mit drie deagen in de sloot ver-dronken is?”

Ja, dat wust Klompjen hiel best. Want hi'j kwam veake genoeg bi'j het skoap in 't laand. En as de kebouters wat wol-le nodig waren, om heur beddegies te vullen dan gingen ze ok altied noar Witkop toe. Mit 'n klein skeertien knip-ten ze de zaachtste plokkes vezichtig of. Dat sleup 's naachts zo lekker!

„Ja zeker, Witkop. Dat weet ik. Mar woar is Wollegien? Ie hemmen Wolle-gien toch nog wel?”

... Kiek hem eens dapper stappen! ...

Grote auto

Het olde skoap begon hoast te goelen. „Vanmorgen”, zee ze, „vanmorgen is er een grote auto kommen. En... en doar hemmen ze Wollegien instopt. En toen... toen is die auto vortreden. Ik zal ze wel nooit weeromme zien. Mien aandere kiender bin ok altied opheald. Ik hadde wel docht, dat het nou weer gebeuren zol. Mar het ging zo ongewachts. Zó ongewachts, da' 'k heur dit niet iens meer geven kon!”

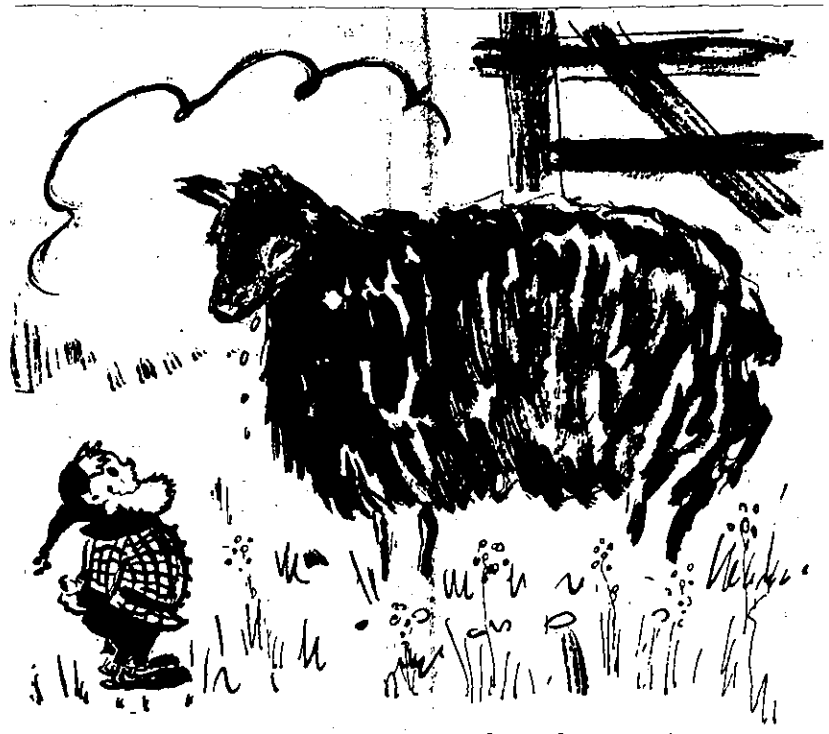
„Wat is dat?” zee Klompjen. „Een kloavertien-viere? En mos Wollegien dat had hemmen?”

„Ja”, zee Witkop. „Alle klender, die bi'j me weggingen, hemmen zoe'n blattien kregen. Dat is zo de gewoonte bi'j ons skoapen. Dat blattien betekent gelok! En och heden, nou het mien Wollegen, die het het niet mitkregen. En nou te lezen?”

„Een grote vrachtauto was het. Een gele vrachtauto. En d'r ston ok wel wat op te lezen. Grote letters. Mar ik weet het niet. Wat het betekende weet ik niet. Ik hebbe jommes nooit noar skoele goan. Mar het begon mit een...” En toen tekende Witkop mit heur rechter veurpote een grote V in de lucht.

„Dan het het Van der Wagen west”, zee Klompjen. „Witkop, geef mi'j dat blattien: Wi'j zuller pebergen, a' we 't Wollegien nog brengen kunnen!” En vort was ie al! Lopen dat te dee! Lopen! Zok lopen hadd' ie van zien leven nou niet doan! Hi'j dochte niet meer an zien pinksterbloemen. Hi'j dochte allient an de arme Witkop en an Wollegien. Zol

het nog veur mekaander kommen? Zol Wollegien het blattien tóch nog kriegen? Of... zol het al te leate wezen? ...

...Goienmorgen witkop! Wat stop' f' doar toch te roepen? ...

Dwars deur struiken

„De knienen!” reup Oberon. „De knienen! Vlogge!” Doar kwammen al vuuf wilde knienen an! Hupla! Oberon zat op de eerste! Hupla! Holthakker op de twiede! Hupla! Lanterendreger op de darde! Hupla! Klompjen op de vierde! En Hupla! Puntmusse op de vuufde! Dat ging pas harde. De knienen leupen, wat ze lopen konnen! En de kebouters mossen heur goed an de lange oren vaastehollen. Zo hotsten en botsten ze henneweer! Dwars deur de struiken en de laanden ging het! En dan vlak achter de huzen langes. Achter het huus van Van der Wagen bleven ze eindelijk stoen. De kebouters staptjen vlogge of En ja heur! Ze konnen wel juichen van gelok! Want véur het huus, an de kaant van de weg. Dóar ston de grote vracht-auto! En ie konnen wel heuren, dat net de goeie was; Bè, mè, konk het mar hiel-tied deur.

Wat een gelok, dat de loektes van die auto eupen stonnen. De kebouters klauterden gauw noar binnen! Woarom allemoale? Iene hadde het blattien toch ok wel brengen kund? Och ja, mar ze wullen allemoale nog greag even ofskeid nemen van Wollegien. En óf die Wollegien bliede was! Reken mar! Mit de kebouters. Zeker. Mar nóg meer mit het blattien! Want de aandere hadden het heur al veteld: wie niet zoe'n kloavertien hadde, die kreeg vast en zeker een ongelok! Ze hadden het allemoale! Behalve Wollegien. Mar nou, nou hadde die het ok! Dóaromme was die Wollegien d'r zo bliede mit!

Mar wat gebeurde d'r nou? Klap, zee een deure. En rrrrrt, rrrrrt! ging de motor. En doar reden ze. Doar reden ze! De auto vol loamer. En de vuuf kebouters. ... Die reden mit! Klompjen

wol nog gauw noar buten springen. Mar gelokkig hul Oberon hem nog net beet Bij de slipe van zien rooie jassien. Jonges, jonges, hoe mos dit kommen? Hoe mos dit kommen? Doar reed de auto Oldehorne - Ni'jehorne - Mildam. De kebouters hadden nog nooit eerder in een auto zeten en doarom waren ze wel een beetien benauwd. Mar Oberon was de oldste en de vestaandigste. „Rustig zitten blieven!” zee die. „Ze goan jmmes vanzelf weer noar huus. Alles komt goed. Wi'j kroepen zolange in het stro weg. Dan kan gjen meenske ons zien. En vanmiddag rieden we mit terogge!”

Nou, dat vunnen de aandere best Mar ze wullen liever niet de hiele morgen in 't stro wegkroepen. „Wi'j kiekten ok even op 'e markt”, zeden ze. „Doar bin we nog nooit west. Nou wullen we d'r ok eens wat van zien!”

Nou, ze gingen ok noar de markt. En ze beleefden er hiel wat! Vremde dingen. A' jim greag weten wullen wat ze beleefden, skrief dan mar even een briefjen, dan za' 'k dat een aandere keer ok nog wel eens vetellen. Het adres is JOUK, p/a Friese Koerier, HEERENVEEN. En dan greag in 't Stellingwerfs netuurlik!

's Middes bin ze mit Van der Wagen weeromme goan.

Die het er zelf nooit wat van ontdekt, dat begriep ie!

En ie begriepen zeker ok wel, dat Witkop slim bliede was. Ze fun het toch zó fip, dat de kebouters heur zo goed hulpen hadden! En dat alles zo goed oflopen was! „Bedaankt heur! Bedaankt! zee ze mar hiel-tied weer.

Mar wee' j' wat Oberon zee? „Niks te dancken, Witkop”, zee die. „Wi'j hemmen niks meer doan as onze plicht! De plicht van iederiene. Dat is: aandere te helpen, zovule en zo veake as dat mar kan!”

Friese Koerier " 4 Juni 1955.

TUUNMAN 240.

Lekker in zien tunegien,
Zunne op 't krunegien,
Tussen zien sload en spinazie in,
Kikt ie tevreden,
Nikt ie mit reden:
Alles is best noar de zin.

Hier stoan de boonties,
En doar de pompoenen,
- Netties en skoonties.
De punt van zien skoenen
Wiest zeker de eamelste spruties an:
Dit is redies,
Die bin kloar om te eten;
Doar kommen wortels,
En prei — niet vegeten!
Kiek eens zien pronkers! Wat zeg ie
doarvan?

Tuunman,
Ie bin een gelokkige man!
Ieder vri'j uurtien
Stoa ie op je grond.
Tussen rediesies, en kool en spinazie,
Kiek ie tevreden je akkertien rond.

Loat ze mar proaten,
En uutprakkezeren,
Hoe j' vri'jje tied
Nou het beste spanderen.

Noa het febriekswaark
Stap ie noar je akker
Mit skoppe en hakker
En aander aark.

Spit ie de grond,
En zi'j ie de zoaden.

Tuunman,
Ie bin een gelokkige man!
'k Weet niet, wa' j' deanken,
Mar 'k kan het wel roaden:
Dommiet an toafel,
Dan één ie d'r van!

JOUK.

Friese Koerier ... 10 Juni 1955.

249.

Zoemer

Zomar, inienen, sprong het spandoek eupen,
En stond de wereld in een zee van

trillend locht.
De bloemen kroonden rond; de voegels

reupen;
En 'k zag een raanke fee,

die madelievies vlocht.

Ze stapte deur het laand; ze stapte driester,
Toen ze de kraans' om hoar skolders hong.

En op heur linker skolder zat een liester,
Die skrilte trillers an de sunne zong.

De dotters stonnen groter om de sloden;
De leeuw'rik hong te jubelen, dat het klonk!

En op heur rechter skolder zat een vlinder,
Die uut vegeet-me-nieties hunning dronk.

Zo ging ze wieder op de zaachte zode,
Waar alles bliedskop was en puur gelok!

— En 'k keek heur noa, en dochte an een bode
Uut sprokleslaand, die deur de wereld trok.

JOUK

Friese Koerier ... 18 Juni 1955...

Nommer 250

Tweehonderdvuufstig riempies hê' 'k
Nou veur de kraante skreven.
De miesten bin in kort bestek
In mien gedachten bleven.

Ik weet niet, wat ten noastebi'j
Het beste was te lezen,
Mar in elk riempien wo' 'k opni'j,
Wo' 'k Stellingwerfer wezen!

'k Wol skrieven van mien
eigen grond,
Van die vetrouwde streken,
En 'k zwurf de Stellingwerfen rond:
'k Heb Kontermaans bekeken;
'k Heb an de Singel bi'j Bekoop
De stroaters heuren klinken;
De Lende trok er troag zien loop,
Ik zag het weater blinken;
'k Heb stille in de Westhoek stoen,
En overzag de vlakke;
Mar 'k bin ok deur de dunen gaan,
Woar elke voetstap zakte;
'k Heb kri'jjen in de wiend zien stoen
Om de Noordwolder toren,
Die nooit uut mien gedachten gaan,
Want doar bin 'k bi'j geboren.

Mar 'k zwurf ok veake wieder vort,
Ons laand deur of doar buten:
Wie thuis blijft, doet hemzelf tekort,
En dreigt hem op te sluten
In 't kleine hokkien van zien soort.
De wereld nemt gien ende
Bi'j Oosterwolde, Fred'riksoord,
De Kuunder of de Lende.
Mien niet, dat het geveerlik is,
Je doarp eens te veloaten.
Weet, dat het onontbeerlik is,
Mit aanderen ók te proaten!
Gerust, het goot zo gauw niet mis.
We moen ons nooit vestieven!
Wie WERK'LIK Stellingwerfer is,
Die zal het OV'RAL blieven!

'k Heb joaren mien geboortegrond
Deurkruusd in alle streken.
Ik zwurf de Stellingwerfen rond,
En 'k heb ze goed bekeken.

Nou zit ik in een aander oord,
Mar zol 't me niet meer hugen?
Elk riempien wil nog woord
veur woord
Van 't Stellingwerfs getugen!

Onweer.

In: Friese Koerier 27 juni 1955.

27 juni 1955 ... Friese Koerier?

ONWEER 251.

De dag lag zoel en zwoar
Over de luie laanden om de Lende.
Gien wientien reurde doar,
Onder de dreiging van het onbekende.
Doodstille ston het riet overende.
Zeifs gien voegel vleug noar zien
 mussien toe.
Allient beulde nou en dan een koe.
Zo leup de dag ten ende.
Langzem zonk de sunne onder. —
Mar dan inienen skeut de weerlocht tegen
De horizon en dreunde de donder!
Roesend, roesend kwam de regen
De wereld integen:
Een hiel groot wonder!

Een proatien uut de Oosthoek; Mooi en mal uut het leven van Jan Aarm Ongelok
XXV. Eksternusten.

In: Stellingwerf 15 juli 1955.

EEN PROATIEN UUT DE OOSTHOEK.

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELUK.

112.

XXV.

Eksternusten.

Ik hebbe jim geloof ik al eens veteld, dat wi'j in onze jnngge joaren eierzukers waren van de kolde grond. Mar ien soorte nusten konnen we altied me-roakelse best vienen, dat waren de eksternusten.

Tegenwoordig bin d'r bomen, waar de ekster-nusten zo hoge in zitten, dat de skoelejongen er niet bi'j kunnen, mar in onze jeugd waren zokke bomen er nog niet. Dat is gien wonder netuurlik, die bomen bin al die joaren deurgruid en de jeugd van nou klimt niks beter as wi'j vroeger.

Zo gauw as wi'j een eksternust in de gaten kregen, gingen we d'r omme pennegientrekken wie as er bi'j mog. Nou was ik niet iene van de beste klimmers, al zeg ik het zélf. Een beetien stief in 't gat, wat onhandig, niks te driest, en meer van zokke eigenskoppen, die het leven edel en riek meaken.

Afijn, op een goeie kwoaie dag was ik de pisang, want ik trok het langste pennegien, en het was een beheurlike boom, mit een gladde stamme, zónder takken. Doar kwam nog bi'j, dat die boom op het laand van een slechte boer ston. Niet, dat ie niet goed op zien vee paste heur, dat mog zien worren. En zien laand lag er krek zo netties bi'j as dat van een aander. En zien rogge zat krek zo vol koren-bloemen as die van zien buurman. En zien knollen smeakten krek zo lekker as die van alle aandere boeren in de verre omtrek.

Mar in onze ogen was ie een slechte boer, want hi'j wol nooit lieden, da' we deur zien lange grós leupen, of de hekken eupen leuten stoan, of zien heaver vetrapten, of in de knollen omme ropten, om er honderd uut te trekken en iene te pruven.

Op die veurjoarsdag dan, trok ik het langste pennegien en netuurlik hul ik me groot — zoas dat in onze familie de gewoonte is, en in jimnen miskien ok wel! — en mit een onbehendige zwaai smee ik de klompen uut en sleug de aarms om de stamme henne. Mien kameroaden stonnen in een sirkel mien prestoasies te bewonderen en te bekritisieren, zoas dat de gewoonte is in de wereld. Ondertussen keuf ik sentimeter veur sentimeter noar boven en toen dat zoe'n menuut of vuuf en veertig duurd hadde, ha' 'k eindelijk het onderste takkien te pakken en vul d'r een pak van mien harte, en een zole van mien sokken of.

Afijn, doar bleef ik eerst een kwetiertién zitten uustruten en toen straampeld' ik verder, noar het hoogste toppien toe, waar het nust zat. Mien kameroaden begonnen al wat ongeduldig te worren van-zelf, mar toen 'k in de duurt van 't nust kwam, kregen ze ok weer wat belangstelling. Ik durfde niet noar beneden te kieken en ok niet noar boven, en doarom dee' 'k de ogen mar dichte, bi'j wieze van zunsveduustering. Eindelijk ha' 'k dan het nust te pakken, en stak ik de haand er in. Wat een telcurstelling! Gient eighen te ontdekken. „Hoe-vule?“ reupen de jongen van de grond of. „Niks!“ reup ik weeromme en in dat korte ogenblik zag ik een klein stippien beneden me, dat de wereld vebeelden mus.

Leater begreep ik, dat het een bi'jje west hadde, die me in 't rechter oor stak. Dat oor is altied wat tikkker bleven as 't aandere, mar tegen meensken, die me d'r noar vroagen, zeg ik, dat het bevreuren west is. Dat klinkt hiel anders, zeg nou zelf!

Zo kon ik dus an de terogtocht beginnen zonder eier, wat an de iene kaant jammer, mar an de aandere een groot gemak was.

En die terogtocht zol goed velopen wezen, as die boom niet op het laand stoan hadde van die slechte boer. Ik zat krek op het onderste takkien noa te deanken, hoe 't me ooit lokken zol bi'j die gladde stamme langes weer op de begoane grond te kommen, toen de jongen reupen: „De boer! Doar komt

de boer an!“ en lopen as heazen vanzelf!

Nou, de boer kwam er an. Onder de boom bleef ie stoan. „Zo Jan“, zee-d-ie, „wat zit ie doar oartig te koekeloeren jonge. Of he' j' eens even bi'j dat nussien keken? Ik zol mar wat leger kommen, as ik je was. Of eh...“ En hi'j wees op de stamme, die nog altied glad en dikke was. „Durf ie niet? Moe' 'k de ledder miskien nog ophealen?“

Op dat moment herinnerde ik mi'j de geskiedenis van de Barmhartige Sameritoan, en ik dochte wer-achtig, dat ie onderan disse boom ston. „A' j' zo goed zollen wijlen wezen, boer, dan greag!“ zee ik doaromme.

Een peer minuten leater ston de ledder tegen de boom, en kon ik zonder bezwaar ofdealen. „Bedaankt heur!“ miende ik veur 't fesoen nog te moeten zeggen.

„Bedaankt?“ zee-d-ie. En hi'j keek me mit een peer ogen an, die 'k in de dieretuun nog nooit in-tegen kommen was. „Bedaankt? A' 'k je nog ooit weer op mien laand trappere ku' j' d'r tien zókken kriegen!“ En op dat moment plakke d'r een klompe tegen mien zitvlak, die op zien minst nog drie weken noaskrujde!

Wat een ontnuchtering veur de goedgelovige Jan Aarm Ongelok, huusnommer..... 13!

Stellingwerf 15 juli 1955

JOUK, Stellingwerfse riempies; Liester.

In: Friese Koerier 9 juli 1955.

106.

Friese Koerier 9 Juli 1955.

zie blz. 111.

252.

Stellingwerfse riempies

LIESTER

Alle deagen, hiele pozen,
Zingt een liester in de rozen
Om ons huus.
Zing mar, bliede voegel, zing mar
Van je bliedskop; liester zing mar
Om mien huus.

'k Weet wel, welk geheim a' j' kennen:
'k Weet wel, da' j' een nussien hemmen
Noast mien huus.
'k Heure 't wel an je geluden;
'k Weet wel, woar ze zit te bruden:
Vlák noast huus!

Luuster, bliede, drieste liester!
Luuster goed!
Mij' ku' j' wel vetrouwen, heur ie,
As dat moet.

Zing mar rustig!
Zing mar lustig!
'k Wéét wel, woar ze zit te bruden:
Vlák noast huus!

Skoelejongen weten er niet van.
Niet van 't nust
Of van de eigies.
Zing mar liester, veur jim beigies.
Zing gerust!

Katten bin benauwd veur roze-struken,
Da' 's bekend.
Zing mar, bliede voegel, zing mar
Van je element!

Smiet je trillers er mar uut!
Wied woar, wied woar om je henne!
'k Weet wel, welk geheim a' j' kennen:
'k Weet wel: 't is je twiede bruid!

JOUK.

JOUK, Stellingwerfse riempies; Aarme liester.

In: Friese Koerier 6 augustus 1955.

Friese koerier ... 6 Aug. 1955

253.

Stellingwerfse riempies

Aarme liester

Alle deagen, hiele pozen,
Zong een liester in de rozen
Noast ons huus....

Vleden weke, liester, kon 'k nog
Zingen van je twiede bruud.
Vleden weke, deag'liks, klonk nog
Om mien huus jouw blied geluud.

Aarme voegel! Iene bujje
Sleug je hiele droom kepot.
Iene dikke donderbujje
Zegelde je droeve lot....

Liester, 't was je twiede bruud
Alle jongen waren uit.
En mit korte tussenpozen
Voerden jim ze in de rozen,
Vlak noast huus.

Iene dikke donderbujje....
Harde heagelstienen soesden,
Wilde weaterstromen broesden
Om het huus.

Toen 't vebi'j was,
Zat ze dood
Op de keale, kolde jongen....
Was de angst heur dan te groot?
Bin de harde heagels vals
Deur heur dunne skedel drongen?

Tevegeefs het ze heur leven
Veur dat van heur kiender
geven....

Aarme liester! Vort illusie!
Vort je kiender, vort je husien!

Noast het huus stoan rooie rozen;
Rooie rozen tot het dak....
En mit korte tussenpozen
Kiek ik noar het keale plak....

JOUK.

JOUK, Vekaansie-utstappies; No. 1: De Noordwoldiger Meule.
In: Friese Koerier 11 augustus 1955.

Friese Koerier . . . 11 Aug. 1955. . .

254

Vekaansie-utstappies
No. 1: De Noordwoldiger Meule

(Een droevig begin)

*Nog stoat je kop aarmoedig overende,
Mar 't riet vret vort, legt je gereamte bloot.
Je arms, ienkeer groots, nou steaken vol ellende....
Zo wacht ie op het noaderen van de Dood....*

*Noordwolde breidde uut, en worde groot.
Waar bleef het volk, dat jouw behoefden kende?
Dat zonder jou gien voer hadd' en gien brood?
Die motor in je lief — dat wordt jouw ende!....*

*Noordwoldigers, pak an! Nou eind'lik eens een keer!
Loat d' olde meule stoan! Loat hem weer dri'jjen!
Er is een V.V.V., een Oosthoek, wat al meer!
Lat alleman de boel dan mar wat wi'jjen?
„Noordwolde goat veuruut”. Ja, loa' w' er eens op klinken....
Mar kostber old bezit mag van de lupus stinken!....*

JOUK.

J. Stellingwerf 26 Aug. 1955.

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.

113.

XXVI.

Uut-van-huzers.

Ja, ik hope, da' jim mi'j een week of wat mist hemmen.

Kiek, dat zit zo: het is vekaansie, hè! En nou bin d'r een boel meensken, die heur in de vekaansie zo mu meaken, dat ze noaderhaand drie weken op halve kracht waarken, om weer wat op verheal te kommen, mar dat is mien vekaansie niet!

Ik neme d'r liever mien gemak van.

Nou is het trouwens jammer, dat mien familie vroeger de vekeerde gewoonte had het, om allemoale noar de stad te verhuizen. Doar kwam nog bi'j dat ze een protte kiender kregen, en dat die kiender nou zoemers de stad uut, en het plattelaand op stuurd worren.

Hebb' ie wel eens zoe'n stellegien over de drum-pel had? Nou, het is bepoald niet om van te weartaanden. Verre van dat!

Van 't joar waren ze d'r weer. Twie mannegies van zoe'n joar of dartien, veertien, dus dat ging nog al.

De eerste dag bin we uut visken west, noar Kontermaans. „Ome”, zegt die iene snuiter tegen me, „Ome, waarom hiet disse brogge nou eanlik Kontermaans?” Nou, ie begriepen het wel zeker. Ikke mit de mond vol taanden. Wi'j wel geloven, da' 'k me as rasechte Stellingwerf toch wel even skeamde? leë niet soms?

We hemmen niks vongen vanzelf, da' 's dudelik.

De twiede dag was 't al wéer mooi weer, en toen bin 'k mit ze noar 't zwembad goan. Nou, eerlik is eerlik, veur dat zwembad, pettien of! Tjonge, wat ligt het doar mooi! As die bossies nou nog wat anzetten. Het is er echt zoe'n mooi stokkien netuur veur. Wat heide, een peer slingerpatties, een denneboompjen hier en doar. En dan dat zwembad zelf, niks niet „gemeakt”, gien dikke klompe beton, recht en slecht, zoa' 'k dat ok wel zien hebbe, nee, hier is werkelijk wat moois van meakt.

Och, zokke stadskiender hemmen gien oge veur de netuur, moe' j' rekenen. „Bi'j ons”, zeggen ze, „bi'j ons is een overdekt bad. Ku' j' winters ok in!” „bi'j ons is een overdekt bad. Ku' je 's winters ook in!” Nou vroag ik je!

De derde dag leupen ze wat om huus te hakketakken. Ik zegge: „Jonges, jim kun mooi een karweigien veur mi'j opknappen! Jim mossen de sloten in de tuun even trappen. Loop er maar gewoon overhenne, krek zo lange, tot ze plat liggen.”

Ik dochte: „Ziezo, die bin 'k velopig een posien kwiet”, want mien tuun ligt niet al te dichte bi'j huus. Een skoff leater, doar waren ze weer. „Kloar Ome!” „Mooi zo! En wol 't een beetien lokken?” „O ja, dat ging best heur! Ze knapten zo mar bi'j de grond af!”

Nou bin slotten gien dingen, die zomar bi'j de grond ofknappen, en doaromme vetrouwde ik het zeakien niet recht. Dus ikke op 'e fiets, en noar de tuun toe. Loar 'k je nou vetellen, dat ze me 't hiele honelaand plattrapt hadden!... Mar wat nog slimmer was, dat van mien buurman d'r bi'j!

Ik bin mittien noar de goeie man toe goan mit de geldponge.

De vierde dag hé' 'k ze 's morgens om zeuven ure noar de bus brocht!... Ze waren werachtig nog bliede op de koop toe! „Bi'j ons rieden de bussen presies op tied”, zeden ze, toen we drie minuten waacht hadden. En toen ze eindelijk instapt waren, stakken ze nog ien keer de haand op en reupen in koor deur het eupen reampjen: „Dag, Ome Jan Aarm Ongelok! Dag Ome

Jan Aarm Ongelok, huusnummer..... 13!”

JOUK, Vekaansie-utstappies; No. 2: De olde, vetrouwde Jokweg.
In: Friese Koerier 27 augustus 1955.

Friese Koerier ... 27 Aug. 1955 ...

VEKAANSIE-UUTSTAPPIES

255.

No. 2: De olde, vetrouwde Jokweg

(Noordwolde-De Hoeve)

Jokweg, wat slinger ie mooi deur het laand,
Mit overal die bossies en greiden;
Mit bouwakkers en heide an de kaant,
En zwartbonte koenen, die het grös ofweiden.

Smalle, bochtige Jokweg, ie bin mi'j zo vertrouwd:
Honderden keren bin 'k je dealefietst. Zeg,
Bin mien grootolders hier vroeger onder 't j o k langes sjouwd?
Hiet ie doaromme nog altied Jokweg, Jokweg?

Ja, zo zal het wel wezen. Dan leupen ze noar Wolvegoa.
En ie waren nog een weagenspoor, meer niet.
Ie hemmen dus een Stellingwerfse neame, Jokweg!
Pas mar op, want zoks reakt al flink uut de tied!

Kiek mar eens noar de Kleaterenstede, da' 's nou „Ratellaan” worren.
Ja, de Gemeenteroad durft het wel an!
Eerst zeggen de meensken het niet, mar het stoat op de borden,
En noa veloop van joaren komt het er van!....

„Een skandoal”, zeg ie? Ja, dat bin 'k mit je iens!
Pas mar op, dat ze jou niet as J u k-weg skrieven....
Jokweg, olde vetrouwde, tot ziens!
Ie zullen altied in mien herinnering blieden!

JOUK.

Friese Koerier ... 10 Sept. 1955 ...

Vekaansie--utstappies

256.

No. 3: De Pieter Stuyvesantweg

*Ik bin in de vekaansie
Weer deur de Westhoek gaan.
Ik hebbe Pieter Stuyvesant
In Wolvegoua zien staan.*

*Doar staat ie op zien voetstok,
Doar staat ie stoer en krachtig.
En kikt de Westhoek in:
Doar ligt zien skip werchtig!*

*Ja, in het vlakke laand
Van Skaarpenziel, doar ligt het
Op een betonnen poal.
Hi'j tuurt; hi'j lacht: hi'j zicht het!*

*Hi'j zicht de ni'jje weg,
Zien weg, waar d' auto's rieden,
En skuddekoft een keer,
En deankt an olde tiden*

*D'r is een boel veraanderd in de Westhoek.
Ut hoevuul pettens grujde goeie grond!
De ni'jje weg is wéer een stap veuruutgang.
Zo wordt de Westhoek staark, en blijft gezond!*

JOUK.

Stellingwerf ... 16 Sept. 1955.

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.

XXVII.

„Ah! Die Jan!”

114

Een peer weken leden leup ik op een Zoaterdagmiddag in de Heerestroate in Groningen.

Nou, wie die Heerestroate kent, die wet wel, dat het doar griezelig drok wezen kan. En nou kun ze wel honderd keer tegen je zeggen, da' j' mit je bille-weagen op 'e tegeltjes heuren, mar as al die tegelties vol binnen, wat dan? Ik wil d'r dit mar mit zeggen: het is in die Heerestroate niet allient drok, mar geveerlik op de koop toe. Trouwens, a' j' over kopies proaten, die hemmen ze d'r ok, temenen veur de reamen, en het zol werachtig gien wonder wezen, as 't er juist doaromme zo geveerlik was.

Afijn, ik lope doar, mit de ellëhogen bried uut, as een volleerde voetballer, en nou en dan geef ik een trap, tegen een deankbeeldige balle ovrigen. Inienen klinkt er uut al die koppen een stemme op: „Ah! Die Jan!” Ik kieke achteromme, stoat er een olde skoelkameroad. En een kerel, kan 'k je vetellen! Drie heufdlengten groter as ikke, knoesten as baggelbakken, aarms as boomstammen, skolders as het bovenstel van de Hoeviger brogge, voeten as..... Ja, dat wee' 'k eerlik woar niet, want het wás er drok en vol, en er kwam een auto an!...

We hemmen niet mit mekaander proat, vanwege die auto niet en vanwege die drokte niet, en toch het dat iene korte ogenblik indrok op me meakt.

Toen 'k op 'e weerommereize in de trein zat, wol dat „Ah! Die Jan!” me niet loslaten. Ik zag die reus doar nog stoan in die drokke Heerestroate, in het hartien van Groningen, en ik zag hem ok, weer in de skoelbaank zitten en — turf eten!

Loa' we eerlik wezen, turf is gien gebrukelike kost. Zo hemmen de fabrikanten van de snuufbrieken het ok bekeken, en doaromme hemmen ze de kauwgom uutvunnen!.....

Skoeljongen meugen greag wat in de mond hemmen. Soms, as wi'j onderweg waren noar skoole, stonnen er op 'e hekkedam van een boerderi'jje een peer grote pulpzakken op ons te waachten, en dan peuterden wi'j wel net zo lange, tot er een gattien kwam, woar wat pulp uitroegelde. De mieste gatties hemmen de gewoonte om in 't gebroek groter te worren — kiek mar noar de sokken — en zo was het mit disse pulpzakken ok. De eerste kreeg er mit mujte een haantienvol uut, de leste hadde het mar veur 't opskeppen, as de boer ons temenen nog niet zien hadde. Dan trokken wi'j noar skoole toe mit een busevol pulp, en as de meester op het bord ston te skrieven en gien ogen in de rogge hadde, dan kaaudwen wi'j doar genoege wat op omme.

Een aandere keer ging er een weagen vol sukerbieten langes en dan zaggen wi'j wel kaans doar in de gauwigheid iene van of te pikken. Zoe'n sukerbiete worde netties vedeeld en ieder kreeg een stok in het vak en knapte doar zo nou en dan een vezeltien of.

Ien keer hè' 'k me in zoe'n haand vol pulp veslokt mar dat was de meester zien skuld, omdat ie me vreug wat de heufdstad van Kanada was, en ien keer is me zoe'n stok biete op 'e vloer klettert, mar doar mos mien buurman drie kwetier veur noablieven.

Zo atten wi'j pulp en sukerbieten.

Hi'j, de reus uut de Heerestroate in Groningen, dee dat niet. Het was hem te gewoon, te alledeags. Hi'j hadde een turf in het vak! Hi'j brokkelde er stokkies of en mealde ze fien tussen zien koezen, dat het er over knaarpte, en de meagies de kolde rillings over de rogge leupen. Hi'j dee het zó, dat de meester het niét en wi'j het juist wél zaggen en toch zeden ze, dat ie dom was. Nou, wat rekenen betreft. En taal. En geskiedenis... Mar hi'j wás de held! Hi'j wust ok, dat ie de held was. Omdat ie turf at. Doaronne at ie turf. Niet omdat ie het lekker vun. Niet, omdat het zo gezond was. Of — was het miskien tóch gezond?

Drie heufdlengten groter as ikke, knoesten as baggelbakken, aarms as boomstammen, skolders as het hovenstel van de Hoeviger brogge! Zó ston ie in de Heerestroate, in het hartien van Groningen! En vlak veur hem, de kleine, meagere

Jan Aarm ongelok, huusnummer..... 13!

JOUK, Stellingwerfse riempies; As de deagen korten.

In: Friese Koerier 22 september 1955.

Friese Koerier ... 22 Sept. 1955 ...

257.

Stellingwerfse riempies
As de deagen korten

*'t Is weer September, en de deagen korten vlogge;
Het eerste blad wijt al van de kestanje of.
Nog op het laand, in gaasten, stoat de rogge.
Mar hier en doar vebraandt men eerpellof.*

*Het laampe-locht moet 's oavends al weer braanden;
Er komt eens weer een boek, een album veur de dag.
De kraante goat wat langer deur de haanden;
Men goat eens mit een puzel an de slag.*

*Er kommen ok al weer een boel vegaderingen;
Er is weer daansen, weer toneel, meziek,
Weer film, er bin weer duzend aand're dingen.
Ze roepen weer om zalenvol pebliek*

*As elk gezin eens i e n e oavend stelde,
Dat ieder thuisbleef — week'liks i e n e dag.
As Vader dan uut d'olde tied vetelde,
En 't olde gaanzebord op toafel lag.*

*As Moeke koffie skonk en men eens lachte.
Dan was er even een familliebaand!
't Is hoop-loos olderwets, dat weet ik, die gedachte
Zoks doet gien meenske, mit een goed vetaand*

JOUK.

132

Stellingwerf . . . 7 okt. 1955 . . .

EEN PROATIEN UUT DE OOSTHOEK

**MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK.**

XXVIII.

115.

'k Heb de griep had!

'k Heb de griep had!
 Da' 's niks bezunders, 'k bin wel een ongelokkien wend, en trouwens, wie het de griep niet had? Let op mien woorden: die krigt hem nog!
 Ze zeggen, dat het van die ni'jje spelling komt. Nou, da' j' d'r piene in 't lief van kriegen konnen wust ik, mar de griep . . . , kom nou!
 Ovrighens heb ik mit die ni'jje spelling veur mien Stellingwerfse koffie-proatien een drommels beetien te meaken. Hi'j is er jommes allient veur 't Nederiaands. Wi'j bin ons eigen boas!
 Trouwens, ik wete niet, a' j' er al omme docht hemmen, mar wi'j bin die Hollaanders al joaren veuruut. Wi'j skrieven al joaren „kedo” en nou moen zie d'r nog altied c-a-d-e-a-u van meaken. Och, dat komt, omdat wi'j er mar een dielekt op noahollen, zie
 Mit de differie hemmen ze ons nou inheald, dat moe' 'k toegeven. Ze meugen veur de ph nou een f skrieven en de h achter de t wegloaten. Ge

fielseteerd!

Afijn, ik hebbe de griep had!
 Wat doe' j' a' j' de griep hemmen? Krek! De eerste dag krimmenen, de twiede dag sloapen, en de darde vrag ie om een boek, omdat het je begint te vervelen, dat niksdoen. Zo ging het mi'j ok.

Dat boek kwam. Het was niet dikke, mar wel groot. Een dik halfjaar leden hadde een goeie kennis het al eens mitneumen, mar ik was er nog niet an toekommen, om het ongelezen terogge te geven.

Ik sleug het eupen. En toen zag ik dat het een joargang was van een kärkeblad uut 1908. Boven de eerste bladziede ston de volgende kop:

Vierde jaargang. No. 1. Juli 1908.

VERGEET - MIJ - NIET.

Godsdienst geeft blijdschap en zachtheid.
 Redactie: Ds. F. Reitsma, Noordwolde (Fr.).
 Verschijnt de eerste Woensdag van elke maand.
 Jaarprijs naar verkiezing. (Normaal 50 cts.)

Inhoud van no. 1:

~~Gods dienste - De nieuwe jaargang - Niet
 Gods schuld - Of hadt op een
 bed - Uit de
 de buurten~~

De olderen onder de lezers kun het heur miskien nog wel veurstellen.

Ha! Dit was mien kossien krek! Ni'js uut Noordwolde van vuuftig jaar leden! 'k Heb hem lekker deurbleaderd, en zo ondervunnen, dat zélfis de griep zien goeie kaanten het.

Nou wil ik niet een lange beskouwing geven over dat kärkeblad, dat begriepen jim hoop ik wel. Mar ik wil wel een vrag stellen: wusten jim wel, dat domenee Reitsma in 1908, vuuftig jaar leden dus, al Stellingwerfs skreef? Eerlik is eerlik, ik wust het niet. Mar ik bin 't nou geweer worren! Uut dat kärkeblattien. In nommer 3, september 1908, stoat een artikel over stobbe-rooien.

Marten legde den arm op het handvat van de schop, verschoof de pruim van links naar rechts en antwoordde: „Wij willen een stukien land anmaeken, meneer, en nou moe'n de stobben er toch eerst uut”.

„Ja, dat is ook zoo, maar 't is dunkt me, zwaar werk”.

„Zwoar wark? 't Is een skeurderijje, man. De huid dot je der zeer van. Maor het mot, hn?”

En zo goat het gesprek verder tussen de reiziger, „die ok nog niet lange op het plattelaand verkeert”, zoas Marten zien zwoager zegt, en de stobbe-rooiers.

In het nommer van oktober 1908 komt zelfs een hiele soamensproake veur in het Stellingwerfs!

Vuuftig jaar leden worden disse woorden drokt op de „Stoomdruk - G. Taconis - Wolvega.”

Vandeage an de dag rollen uut de mederne parsen van datzelve bedrief de skuchtere woorties van

Jan Aarm Ongelok, huusnummer 13!

JOUK, Stellingwerfse riempies; Haast.

In: Friese Koerier 25 oktober 1955.

Friese Koerier ... 25 okt. 1955.

Stellingwerfse riempies

Haast

258.

Haast. — De eerste bulderbujjen
Jeagen weer om huus en hof.
Dalia's stoan nog te blujjen;
Mar de bleaden valen of.

Héagels tikken op 'e ruten,
En de wiend rokt mit geweld.
Mar de rooiers liggen buten
Op het kolde, natte veld.

In de modder van de jister
Sjouwt de melker henneweer.
Zit ie nou en zat ie gister;
Morgen — mar niet lange meer.

Haast — 't Is haast. De bujjen vegen
Over veld en huus en hof.
Poelen, plassen, modderwegen,
En de bleaden valen of....

JOUK.

In: Stellingwerf 4 november 1955.

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN
JAN AARM ONGELOK
XXIX.

Brummelplokken.

In de goeie joaren van mien skoelietied waren er nog veskillende menicren, om op de Dwarsvoart te kommen, uut Noordwolde weg.

In de eerste plak ko' j' de gewone weg nemen bi'j de Voart langes en wel an twie kaanten, want ien-richting-verkeer kende Noordwolde toen nog niet.

Dat waren dus twie mogelijkheden, mar de mooisten waren het niet, want wat is er nou an een gewone harde klinkerstroate veur skoeljongen! Allient de Duker brochte wat ofwisseling; ie konnen bi'j de basaltblokken noar beneden skarrelen, en een peer natte bienen healen, wat mi'j toevallig slimme veake overkwam. Mien moeke wol mar nooit hegriepen, dat het de skuld was van de sluiswachter, omdat ic de sluis te harde stromen leut.

De darde mogelijkheid lag aachter de Nijbuurt, over het laand van Pape, mit de beroemde klaphekkies, die soms dichte mar miestal eupen stonnen. Wi'j pebeerden ze altied fietsende weg te nemen, wat me ien keer een veurrad en zeuven keer het vel van de kni'je kostte. (In onze tied dreug de skoeljeugd nog korte broeken.)

Mogelijkheid nummer vier was van 't zelde slag mar zonder klaphekkies. Die begon noast de karkpleatse waar toendertied Harmsma woonde en elke skoeljonge wust, dat in de bossies verderop adders huusden. Doaromme gingen we d'r nooit langes zonder stok, om in geval van nood kordoater uutzicht te hemmen. Ik veur mi'j hebbe d'r nooit 'n adder zien, wel vri'jende peerties, die genoeglik het geveer van de gifheet trotseerden. . . . Ok waren er stiekeldroaden mit gemiene roestpunten, mar in welk jongesbloesien pronkt gien winkelhoake? In mienen wel dartin!

De vuufde weg ko' j' op drie plakken loaten beginnen: rechts van Kees Groenewold de trambeane langes, links van de smederi'je bi'j de kezerne langes, en op 'e Oosterstreek noast de timmerwinkel van Jouk de Boer. De eerste weg was verbeuden terrein, wat niet wol zeggen, dat we d'r nooit gebruik van meakten, de twiede veleidelik vanwege het braandende smidsvuur, de darde een tikkeltien te ver omme, zoda' we d'r niet veake an toe kwamen. Al die drie wegen kenden een onbeweakte overweg, zonder flikkerlochten of aandere instrumenten. Toch was het gezellig, dat olde trammegien.

En ten zesde ko' j' het nog verder de Oosterstreek op zuken, veur de U.L.O. ongeveer.

Miskien waren er wiederop nog wel meer mogelijkheden, mar doar kwammen wi'j niet, want dat lag buten ons skoelgebied.

Al die patties dwars deur de laanden bin in de loop van de joaren verdwenen. De boeren hemmen net zo lange waarkt mit skrik- en stiekeldroaden, dat er gien meenske meer langes kon, want we leven in een nuchtere wereld, waar elke vierkaante meter grond produktief meakt worren moet, ten koste van alle gezellige kuierleanties en toeheuren.

An die Dwarsvoart grujden brummels. Van die lekkere, dikke, zwarte brummels!

Ik weet het nog best. Het was op een zundagmorgen. Ik hadde krek een ni'je broek en een ni'j bloesien an, en plechtig heloofd, da' 'k er hiel vezichtig en zunig op wezen zol. En eerlik waar, dat wa' 'k ok. We gingen noar de Dwarsvoart. Brummelzuken. Hiel vezichtig zocht ik strukien veur strukien noa, paste goed op, da' 'k gien blaauwe plakken in 't ni'je pak kreeg, beug me niet te ver veur over boven de sloot, ontweek elk stiekeltien, totdat ik deanke, dat het van een hond was. . . . In ienen glied' ik uut, vale ploemp veur over, dwars deur de brummelpollen, koppien onder in een moddersloot. . . .

Wel aanderhalf ure leater bin 'k lippende thuuskommen veur de grote skoonmeak, mit borstel en huunder.

En nou kon 'k honderd keer zeggen, dat het van die verr. . . hond was, a' j' de neame hemmen, dan bi'j en blief ic

Jan Aarm Ongelok, huusnummer 13!

Stellingwerf 4 nov. 1955.

JEHANNES, 'T is de nacht van vuuf desember.

In: Stellingwerf 18 november 1955.

Stellingwerf " 18 nov. 1955...

'T IS DE NAACHT VAN VUUF DESEMBER.

Een Sunterkloaslietien veur alle
jonge Stellingwerfers, mar ok veur
heer meesters en juffrouwen!

Wieze : „Zie de maan schijnt door de bomen”.

't Is de nacht van vuuf desember,
Sunterkloas ridt op zien peerd
Van Blesdieke noar de Fochtel :
Iederiene wordt trakteerd !
Sunterkloas, deank ok an mi'j,) twee
Ried' ons husien niet vebi'j !) keer

'k Bin wel eens ondeugend west, Piet,
'k Heb wel natte voeten had.
Mar dat vien ie toch niet slim, nou ?
Doarom krieg ik toch wel wat ?
Piet, wat zit er in die zak ?) twee
Speulgoedauto's en gebak ?) keer

Skimmel dreaft dat het een lust is,
Klippe-klappe, klippe-klap.
Van Ni'jleamer tot Duurswolde,
Trippe-trappe, trippe-trap.
Tjonge jong, wat goat dat rap,) twee
En wat is dat peertien knap !) keer

Skimmel stopt op alle deaken,
Sunt kikt in het grote boek.
Piet klimt vlogge noar beneden,
Legt de pakkies in een hoek.
Sunterkloas, as 't even kan,) twee
Kom dan ok dit joar weer an !) keer

Jehannes.

**MOOI EN MAL UUT HET LEVEN
VAN JAN AARM ONGELOK.**

117.

XXX.

De maand desember.

Van mien geboorte of hê 'k de maand desember de belangriekste van het hiele joar vunnen, en wat dat betreft spiet het me van die heufdletter.

Jonge, a' j' zo die eerste desember de neuze botten de deure stakken, en ie sneuven een beetien vrieslocht op, dan duurde het niet lange, of ie zatten onder in een slootwal, om vezichtig, hiel vezichtig het dunne vlusien ies te peberen, dat over het weater trokken was. En dan duurde het netuurlik ok niet lange, of ie hadden een peer nâtte bienen plus een toppe dreug sto in de klompen. Nou was ik, wat dat betrof, toevallig slimme gelokkig: onderweg stonnen drie strobulten, en ik zat in skoel op de achterste baank, vlak bi'j de kachel. Ik zal je vetellen, hoe 'k doar kommen was. Eerst zat ik vlak veuran, achter de lessener. Dat was een mooi plakkien, want de meester keek altied krek over je henne. Mar op een dag was er mit kriet een ezel op die lessener tekend, en doar ston onder: „Did is onse mester!” Nou, de meester zee, dat ik het doan hadde. Dat kon ik zien an al die tealfouten, zee-die. Nou ja, ik zat ok pas in de zesde klasse, dan ku' j' toch zeker niet vewaachten, da' j' het Nederlaands zonder fouten skrieven? In ieder geval, ik kreeg een aander plak, en nóg wat, mar dat gebeurde in de gang, onder vier ogen, dus doar goat jim niks van an!

Ik zat toen zowat midden in 't lekoal, en dat is een slecht plak!

Tot an vandeage de dag bekleag ik alle jongen en meagies, die midden in 't lekoal zitten! Dat is krek het plak, woar de meester of de juffrouw je altied in de gaten het. Toen 'k er drie deagen zeten hadde, ha' 'k al net zovule dri'jers om de oren had, as aandere in drie jaor. Ie moen weten, dat onze meester d'r iene was van 't olde „slag”! Hij hadde een hekel an noablieven en strafriegels skrieven, hi'j dee zien zeaken liever derekt of. Toch mochten we 'm greag, disse meester, want a' we een trewinkel kregen, wusten we, da' we die vdiend hadden ok, en dat er verder mit gien woord over spreuken worde. Nou was ik op de vierde dag in konfereansie mit mien achterbuurman over een belangriek vraagstok mit betrekking tot het rekenboek, doar komt de meester an, zal me een lewibes vekopen, ik duke, holle de haand. — mit de penne d'r in! — boven mien heufd, en hi'j slat er in, dat de inkt- en bloedspatters over de baank vleugen. Zo bin 'k op de achterste baank belaand! . . . De volgende dag komt diezelde meester, mit een pleister op de haand!, vertrouwelik noast mien baank stoan. „Jan jonge,” zegt ie, „ik gelove, dat dit ok bestlist het beste plakkien veur je is.” „Hoe zo, meester?” vraog ik vewonderd. „Jonge,” zegt ie, „zo lekker dichte bij de kachel, wat ku' j' hier mooi sokke-dreugen!”

Kiek, zo was ie nou. Dat vegeet ie van je leven niet weer!

Mar 'k zol 't over desember hemmen.

Jonge, wat een Sunterkloasdrokte! We leupen van de iene winkel noar de aandere, om te kieken noar de mooie Sunterkloastoafels, die in de winkels en veur de reamen stonnen. Hi'j kwam ok op skoel, de Goedheilich Man. Het was het geheim van de zesde en hogere klassen, om te weten, wie die Sunterkloas nou eanlik wás. Die-En-Die uut Zus-En-Zo. A' we hem op stroate tegen kwammen, kenden we hem niet, want hi'j kwam van een hiel aander plak, mar wat dee dat er toe? „Het is uut” Ja, wi'j wusten het wel. Veur de klasse ston een grote toafel, en doar laggen de kedogies op. Een mes veur Piet, een mekanodeuze veur Kloas, een peer kaatsjeballen veur Merie, en goa mar deur. Een peer weken leden ha' we allemoale een briefvien an de meester geven, en doar ha' we vuuf dingen op skreven, die we greag hemmen wullen. Iene doarvan lag nou op die toafel en dat kregen we dommiet, as we eerst een lietien zongen hadden, en roaden hoe old ie was, de Goeie Sunt, en as Piet een peer keer goed mit de ogen rold hadde. Wi'j zatten al in de zesde klasse, wi'j waren om zo te zeggen al „groot”. Mar doarom was het nog wel een Feest veur ons, die Sunterkloasdag!

Er is nog vule meer te vetellen over die maand desember. Mar dat doe 'k een volgende keer.

Het Sunterkloasfeest is wéerd, om er even hi'j stille te stoan!

Dat het ok werkelik een Feest wézen mag, niet allient veur de kiender, mar ok veur jim, veur ons allemoale, dat is de eerlike wens van

Jan Aarm Ongelok, huusnummer 13!

Stellingwerf 18 nov 1955

EEN PROATIEN UUT DE OOSTHOEK

MOOI EN MAL UUT HET LEVEN VAN JAN ARM ONGELOK.

XXXI.

118

De maand desember (2).

As Sunterkloas een weke vebi'j was, en de veren in de auto's en treinen het begeven hadden, en de toaimannen veteerd en vedwenen waren, begonnen we an de Karstdeagen te deanken.

Om onze Moekes een dienst te bewiezen, trokken we de laanden in op zuuk naar hulsbeien; en omdat die in de regel midden in de velden het beste grujen, kwammen we veake mit natte voeten thuus.

Ik wete niet, a' j' wel eens kennis maakt hemmen mit een hulspolle. Het is een stiekelige meneer, die bepaald de hoed niet veur je ofnemt, en een buging maakt a' j' om zien rooie vesiersels in zien stamme klauteren.

Iene skoelekameroad van me was een held. Hi'j lachte om braandnettels. As er een balle in een braandnettelsloot rolde, dan healden we hem er bi'j. En zo mit zien blöte kni'jgies stapte hi'j er op in, en zochte de balle op.

Mar veur hulspollen hadd' ie respekt!

Op een vri'jje woensdagmiddag stonnen wi'j onder een hulspolle in Zaandhuzen. Tjonge, wat een vesiersels op zien hoed! „Piet jonge”, zeggen we tegen mien braandnettelkameroad, „ie geven niet om een stiekeltien, d'r in!”

Mar ku' j' begriepen. Hi'j durfde 't niet half, moe' j' deanken. Afijn, loat dat nou mien gelok wezen. Ik zegge tegen hem, ik zegge: „A' j' dan zoe'n labbekakkes binnen da' j' niet iens in zoe'n pollegien klimmen durven, dan zal ik het doen!” Nou ik kan je vetellen, ik overdonderde ze in ien keer allemoale, mit inbegrip van mezelf! Wat een gelokkig ogenblikkien!

Mar toen kwam het! Ik mos mien woorden woar meaken, en mit een boel mujte en piene ha' k het eindelijk zover brocht, da' 'k de eerste takkies mit beien ofplokken kon. Er ging een hoeragien onder mien kameroaden op.

Toen 'k een mooie bos hadde, reup er inienen iene: „Jan, pas op! Doar komt een pelisie an! Blijf zitten, miskien zicht ie je niet!” En doar gingen ze d'r allemoale vandeur, wat healen kon! Ik meakte me zo klein mogelijk, en miskien hadde die pelisieman me inderdoad niet zien, as mien gelok me weer eens niet in de steek loaten hadde. Ie moen weten, die hulspolle ston an de kaant van de weg, en krek op het moment, dat de gladde pette skuin onder me langes skeuf, glidt me een klompe uut! Die klompe vul krek in de baarm en dat was genoeg!

„Jonge, Jan, wat voer ie doar uut?” Nou, ik trilde wel en beetien, mar bedochte toegelieke, dat ie niet zo gemakkelijk bi'j me kommen zol. „Bedoel ic mi'j, eh...” „Ja, wie aandere docht ie?” „O ik plokke wat hulsbeigies veur mien Moeke”. „Nou, dat komt dan mooi uut. Mien vrouw wil er ok greag wat op 'e toafel hemmen. Wee' j' wat? Gooi me dat bossien mar toe. En wees bliede, da' j' gien bekeuring kriegen!” Ik bedochte, da' k' er zo mit een kopien ofkwam, en zelf kon 'k jonnes wel weer ni'jjen plokken? Dus nam ik zien veurstel mit beide haanden an, en twee minuten leater reed een dankbere pelisieman riegelrecht naar huus toe.

Mien kameroaden waren intussen weeromnie kommen, en luusterden mit alle respekt naar mien verhaal, da' 'k vanzelf riekelik andikte. Een kweertiën leater ston ik weer tussen heur in, mit een fiinke veurroad takken vol beigies onder de aarm. De braadnettelheid was nou een hiel klein dwaargien worren, en ik was veur een moment de grote held van de dag!

Jammer genoeg niet lange! Toen we dwars deur de laanden weer op huus anzetten, kwammen we een boer tegen. Omda' we ons van gien kwoad bewust waren, het was tenslotte desember en grus ston er dus niet, leupen we gewoon deur. Mar vlak veur ons bleef ie inienen staan. „Wat moen jim hier in 't laand?” „Och niks!” „Zo? en woar komt die huls dan weg? Proat er mar niet omme henne, die is van mien pollen!” En veurda' 'k er op vedocht was, hadd' ie zien potige haanden al om mien aarms knepen. „Gooi deale, zeg ik je! En wees bliede, da' k de pelisie d'r niet aachter an sture!” Hi'j hadde me zo ongenoadig te pakken, da' 'k er niet langer over noadochte, mar de takken veur zien voeten smeet. „En meak nou, da' j' weg kommen!” Dat leste was tegen gien dovemansoren zegd! We leupen as heazen!

Toen 'k 's oavends mit veskeurde kleren en smartlappen op 'e haanden thuuskwam, zee mien moeke: „Jonge, jonge, wat zie' j' d'r weer uut! Ie kommen wel op je neuze in de stiekelpollen legen hemmen!”

Ik hebbe d'r toen niet vule op zegd, mar leater hé' k er nog wel eens over noadocht, en dan kwam ik tot de slotsomme, dat grote meensken toch veskrikkelijk wreed en hard wezen kunnen tegenover skoelekiender.

Ik hope, dat én de pelisieman, én de boer mit een boel plezier naar heur hulsbeigies keken hemmen.

Ik hope ok, dat jim allemoale een goed Karstfeest vieren meugen, al is het dan zonder de hulsbeigies van mi'j, of van zoe'n aandere kleine

Jan Aarm Ongelok, huusnummer...13!

Stellingwerf 16 dec. 1955

Friese Koerier ... 17 dec. 1955...

160. Natte sni'j

De eerste kwalsters natte sni'j
Bin in de wieke modderbri'j
Van pad en menning dealedeald.
Ze plakten an het keukenglas,
Het glas, dat an de wiendkaant was,
En bin in 't achterhuus vedweald.

Ze jachten over 't vlakke laand
De Westhoek deur. Een witte raand
Lag in de lj'jte van wat riet.
Lag even — mar dan smölt' ze vort.
Want natte sni'j, die duurt mar kort.
— De Westhoek in zien onderklierd

Ze jachten over Ni'jbekoop.
En dan in iene lange loop
Het oosten in — noar Donkerbroek,
Woar jonkvee in de laanden lop',
Mismoedig, mit een roege kop.
— De dag is een gesleuten boek

Oneindig is de modderbri'j;
Oneindig dealt de natte sni'j
In jacht van bujjen over 't laand.
Ligt even — mar dan smölt ze vort,
Want natte sni'j, die duurt mar kort.
— De stille dreiging van een haand.

JOUK.

JOUK, Stellingwerfse Karstvetelling veur de kleinen; Van een toren-heantien,
dat een start-ster worde.

In: Friese koerier 24 december 1955.

Friese Koerier
- . 24 dec. '55. -

Van een toren-heantien, dat een start-ster worde

Stellingwerfse Karstvetelling veur de kleinen, door Jouk

Jonges en meagies

Vurda' 'k mit mien verhaal
goa beginnen, moe' 'k jim
eerst vetellen, wat een start-ster
is.

De groten hemmen het miskien
al eens van meester heurd op
skoele, mar de kleinen zullen er
nog wel niet van weten. Nou dan,
een start-ster is een ster mit een
start. Die start hangt onderan de
ster, mit een punt noar beneden.
Jim zullen er nog wel nooit iene
zien hemmen, want ze bin d'r
niet zovule. Mar een hiel enkele
keer gebeurt het, dat er iene an
de locht stoat te pronken.

Ja, te pronken! Want zoe'n
start kan hiel laank worren en
dat is een mooi gezichte.

De meensken numen zoe'n
start-ster ok wel kommeet. Mar
dat zullen wi'j d'r niet tegen zeg-
gen, omdat het gien echt Stel-
lingwerfs is. Geleerde meneren
hemmen dikke boeken vol skre-
ven over die start-sterren. Boe-
ken mit moeilike woorden, waar
wi'j niks van begriepen. Mar as
jim oolt eens zoe'n start-ster
zien, dan moen jim d'r mar
lange noar kieken. En de ogen
half dichte kniepen. Dan kom-
men er allemoale stroalen uut
zoe'n ster.

Jouk het dat al eens doan. En
toen was het krek, of al die
stroalen mit hem proatten. Een
mooi sprokien was het, dat ze
vetelden.

Luuster ok mar mit!

Torenheantien Kiek-Wied ston
al joaren op zien hoge
staander. Beneden hem waren de
karke, en het dorp, en de
meensken, die krek speulgoed-
poppies leken. En boven hem
was de locht. De blaauwe locht,
vol zonne en vrolikheid.

Mar soms, soms was die locht
gries en donker. Dan jachten er
wilde, geweldige wolken om de
punt van de toren. Dan wi'jde
en dri'jde torenheantien Kiek-
Wied henneweer mit de wiend.

In de zoemer hadd' ie een moõi plakkien doar. Dan stak ie zien golden kop dapper in de wiend. En de zonne blonk op zien glaanzende veren en op zien prachtige start.

Mar in de winter!... Brrrrr! Wat kón het er dan kold wezen! En nat! En donker! Dan ston ie doar zo allient te bibberen in zien dunne kleren! Gien voegel kwam er op bezuuk. Gien meenske keek er noar hem omme.

O, wat wol torenheantien Kiek-Wied dán greag een aander plakkien hemmen!

Op een winteroavend ston ie doar weer zo allient. De wereld was wit. De sterregies stroalden. De Oostenwiend bloasde kold en torenheantien Kiek-Wied rilde..

Toen begon er iene tegen hem te proaten: „Kiek-Wied”, zee die, „Kiek-Wied, kom toch bi'j ons! Wi'j bin altied lekker waarm!”

Eerst begreep het torenheantien niet, woar die stemme weg kwam. Mar toen zag ie het. Het was een ster, die mit hem proatte.

„Vlieg er toch of!” zee de ster. „Sloa je vleugels toch uut, en kom bi'j ons!”

Toen sleug torenheantien Kiek-Wied zien vleugels uut. Mar och heden! Hi'j kon niet van zien plak of! Want de meensken hadden hem mit zien poten vaastebunnen an het iezeren kruus!

Noa die oavend het de ster veake mit hem proat. En de aandere sterren ok. Ze hemmen hem mooie verhalen veteld uut verre laanden en van vremde dingen.

Torenheantien Kiek-Wied vun dat prachtig. Mar as de sterren vort gingen, dan hadd' ie een boel vedriet. Hi'j wol zo greag noar ze toe! Ieder keer pebeerd' ie het weer. Mar nee, het ging nief!

Totdat....

Ja, dat gebeurde op een Karst-oavend.

Het was wéer slim kold. De wereld was wéer wit. En de sterregies stonnen wéer te stroalen an de locht.

Torenheantien Kiek-Wied wust het wel, dat het Karstfeest was. Hi'j hadde gister wel manluden mit éen boom zien slepen. Een mooie grote denneboom. En hi'j wust ók wel, wat ze deden mit die boom. Dat het de Karstboom was. Mit de prachtige slingers en de zulveren appels. Mit al die keersies. Sterregies, dochte torenheantien Kiek-Wied. Mooie, flikkerende, gele sterregies. En hi'j mos mar hieltied deur het dakream kieken noar al dat locht en noar al die waarmte.

En dan weer noar boven, woar het ók allemoale sterregies waren.

En torenheantien Kiek-Wied rilde! Het was ok zó kold!

Doar begonnen de klokken te luden. In de toren. Vlak onder hem. Och, dat gebeurde elke dag. Mar het was toch net, of het vandeage anders klonk. Omdat het Karstfeest was zeker. Heur wat ze zongen:

*Ere
de Here
bim - bam, bim - bam;
Ere
de Here,
want Jezus kwam.*

*De stal was donker,
en een wieg' ontbrak;
mar de ster die stroalde
en de Engel sprak.*

**Torenheantien Kiek-Wied
zuchtte. Alwéer een ster!**

Die oavend keek ie lange deur het dakream noar beneden. Hi'j heurde de meensken zingen. Hi'j luusterde noar het Karstverhaal van Domenee. Hi'j zag de kien-der en de boom en de toafel mit kedogies.

Mar hi'j kon er niet waarm van worren. Want de wiend bloasde zo deur zien veren henne.

Toen, op een moment, gingen alle lochten in de karke uut. De grote keuperen kronen en de kleine ballonnegies. Allient de Karstboom braandde deur. Nee, toch niet! D'r was nog ien ding, dat ók braandde en dat ók locht gaf. Dat was een ster.

Kiek, in de karke was een podium bouwd. Een soort toneel. En op dat toneel zollen de kiender van de Zundagskoele wat opvoeren. Wat zollen ze opvoeren? Het Karstverhaal.

Een jonge en een meagien, dat waren Jozef en Maria. Die zatten op het toneel. Te sloapen. Want ze waren zo mu van de verre reize, die ze meakt hadden. En toen ze doar zo zatten te sloapen, Jozef en Maria, toen kwam er een Engel. En die dreug een klein kientien op 'e aarm. Dat kleine kientien, dat was Jezus. Torenheantien Kiek-Wied begreep het wel.

Toen Jozef en Maria weer wakker worden, lag de kleine Jezus in de kribbe.

Nou kwammen uut een hoek van de karke drie herders. Een Engel hadde het heur veteld, dat ze noar Bethlehem goan mos-sen. Noar de stal.

En uut een aandere hoek

kwammen de Wiezen uut het Oosten. Ze wusten de weg niet zo goed. Mar dat hoefde ok niet. Want kiek: boven de stal, woar Jozef en Maria en het Kiend waren, doar ston een ster. Een grote, lochtende ster. En de mannen wezen mekaander die ster an. Dat was heur wegwiezer.

Doar mossen ze henne.
Heur, de aandere kiender zongen er een lietien bij:

*Drie wijzen kwamen uit het
Oost,
Naar 't Westen heengetogen.
Een sterre ging hen
lichtend voor,
Stond stralend hen voor
d'ogen.*

Torenheantien Kiek-Wied zåg alles en h erde alles. Alw er een ster, docht ie. Wat bin sterren toch belangrieke dingen in de wereld. En zoe'n ster was altied lekker waarm. Netuurlijk was die altied lekker waarm. Want die dreug jommes een lochien mit?

En torenheantien Kiek-Wied sleug n g eens zien vleugels uut. En n g eens! En n g eens! Mar het hulp hem niks! Hij mos blieden waar ie was! Of... kreakte doar miskien t ch wat onder zien bienen?

Toarenheantien Kiek-Wied ston al joaren op zien hoge staander.

Die staander was groot en staark. Mar... hi'j hadde iene hiele grote vijand, die niet bange veur hem was. Dat was de grote iezervreter Roest. Een rere vijand was dat. Woarom? Omda' j' hem niet zien konnen. En toch vrat ie zachiesan, zachiesan deur het dikke iezel van de

staander henne. Doar kon dat dikke iezel niks an doen.

As de meensken dat iezel nou hulpen hadden, dan was er niks gebeurd. Dan hadden ze mar wat vaarve op die staander streken en de grote iezervreter Roest was vortgaan. Want veur vaarve is ie o zo bange.

Mar de meensken deden niks. En de grote Roest vrat verder en verder... En eindelijk was ie dwars deur de staander hennevreten, krek onder de bienen van torenheantien Kiek-Wied.

Doarom miende die, dat ie een krak heurde.

En doarom spande die hem nog eens ekstra goed in.

En toen... toen gebeurde het grote wonder! Torenheantien Kiek-Wied was los. Hi'j sleug mit zien vleugels. Hi'j wol noar boven! Noar de sterren! Hi'j wol  k een ster wezen!

Mar och heden! Torenheantien Kiek-Wied hadde zo lange op zien staander stoon, dat ie niet goed meer vliegen k n. En hoe ie het  k pebeerde, zachiesan, zachiesan kwam ie leger en leger. En op 't leste vul ie op 'e grond....

Toen nou het Karstfeest oflopen was, leup doar tussen al die meensken een klein meagien. An een grote haand. De haand van heur vader. Want ze was nog wat te klein om alient te lopen, zo in donker.

„Vader”, zee dat meagien, „stille eens vader. Wat is dat?”

Mar de vader heurde niks en hi'j wol deurlopen. „'t Zal de wiend wel wezen”. zee-d-ie, „of miskien een stiekelvarken”. Hi'j dochte d'r hielemoale niet an, dat stiekelvarkens in de winter nooit buten heur lekkere waarme hollegien kommen. En het meagien wust dat niet.

„Wil Vader het keersien dan eens even veur me opstikken?” vreug ze. „Want ik wil greag zoe'n stiekelvarken zien”.

Nou moe' j' weten, dat het meagien een mooi rood keersien

in heur maanteltien hadde. Dat hadde ze kregen van de juffrouw van de Zundagskoele.

Vader hadde d'r wel niet zovule zin an, mar hi'j stak het keersien toch an. En toen ging ie mit een buurman stoon praten.

En het meagien? Dat hul vezichtig een haantien om het mooie rooie keersien, dat het niet uutwi'jde en toen keek het noar het stiekelvarken. Mar inples van een stiekelvarken... wat zag het? Torenheantien Kiek-Wied!

En torenheantien Kiek-Wied zag het keersien  k. Hi'j dochte, dat het een sterregien was. Een sterregien, dat hem kwam ophealen miskien. En torenheantien Kiek-Wied leup er vlogge op off Hi'j reakte even het vlamme-gien an en toen....

Toen was ie veraanderd in een ster. En zien vleugels waren niet mu meer! Torenheantien Kiek-Wied vleug! Hoger en hoger! Noar de hoge hemel, waar alle aandere sterren  k wonen.

Mar torenheantien Kiek-Wied is nooit een gew ne ster worden. Nee, wee' j' wat ie w l worde? Juust! Een start-ster! Omdat ie zoe'n mooie lange start hadde.

Het kleine meagien het netuurlik alles derekt an heur vader veteld. Die lachte d'r wat omme. „Ie zullen het wel droomd hemmen”, zee-d-ie. „We moen mar gauw noar huus toe. Het is  k al vuus te leate veur jou”.

Vader begreep het niet, dat er in de Karstnaacht best een wonder gebeuren kan.

En een hieleboel grote meensken begriepen dat niet.

Torenheantien Kiek-Wied trekt hem doar niks van an. Hi'j vligt henneweer tussen de duzenden sterren van het geweldige hielal. En soms, soms lat ie hem an de meensken zien.

Kiek mar noar hem uut, jonges en meagies!

Kiek mar eens noar hem uut!

JOUK, Stellingwerfse riempies; An Piet Pluzer.

In: Friese Koerier 31 december 1955.

Friese Koerier ... 31 dec. 1955 ...

261.

STELLINGWERFSE RIEMPIES

An Piet Pluzer

*Piet Pluzer, wat ku' we weer lekkerties pluzen,
En kris-kras je deurlpend kruuswoord deurkrûzen.*

'k Wil wedden,

De bedden

Worren leater besloapen,

Hebb' ie weer zo'e'n knoap van een kruuswoord-knoap skoapen

*We zuken, we roaden, we zwieten, we gommen,
En 't woordeboek moet ons te hul-le-pe kommen!*

„Eerst disse”.

„Ja wissel”

„Nee, neem nou die aander!”

Zo kruzen we kruuswoord en helpen mekaander.

*Mar Piet man, we bin d'r! We hemmen hem vunnen!
Zo f ons nou mitien dan die Heufdpries niet gunnen?*

Of zol dat niet kunnen?

*We kikken in elk geval vol spanning uut,
Hoe de uitslag zal wezen van al dat gebruid!*

JOUK.